

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMAN SOPIMUSSARJA

ULKOVALTAIN KANSSA TEHDYT SOPIMUKSET

2005

Julkaistu Helsingissä 19 päivänä heinäkuuta 2005

N:o 68—69

SISÄLLYS

N:o		Sivu
68	Laki Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän jäsenten sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välisen kumppanuussopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	829
69	Tasavallan presidentin asetus Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän jäsenten sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välisen kumppanuussopimuksen voimaansaattamisesta ja sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta	830

N:o 68

(Suomen säädöskokoelman n:o 80/2002)

Laki

Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän jäsenten sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välisen kumppanuussopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä helmikuuta 2002

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Cotonoussa Beninissä 23 päivänä kesäkuuta 2000 tehdyn Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän jäsenten sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välisen kumppanuussopimuksen samoin kuin Brysselissä 18 päivänä syyskuuta 2000 Euroopan unionin jäsenvaltioiden AKT-EY-kumppanuussopimuksen täytäntöönpanemiseksi toutettavista toimenpiteistä ja noudatettavista menettelyistä tehdyn sisäisen sopimuksen

lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa tasavallan presidentin asetuksella.

3 §

Tämä lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 1 päivänä helmikuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Satu Hassi*

HE 84/2001
UaVM 14/2001
EV 204/2001

21—2005

899021

N:o 69

(Suomen säädöskokoelman n:o 532/2005)

Tasavallan presidentin asetus

Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän jäsenten sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välisen kumppanuussopimuksen voimaansaattamisesta ja sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta

Annettu Naantalissa 15 päivänä heinäkuuta 2005

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn ulkomaankauppa- ja kehitysministerin esittelystä, säädetään:

1 §

Cotonoussa Beninissä 23 päivänä kesäkuuta 2000 tehty Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän jäsenten sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välinen kumppanuussopimus ja Brysselissä 18 päivänä syyskuuta 2000 tehty Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden välinen sisäinen sopimus Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välisen kumppanuussopimuksen rahoituspöytäkirjan mukaisesta yhteisön tukien rahoituksesta ja hoidosta sekä taloudellisen avun jakamisesta EY:n perustamissopimuksen neljännessä osassa tarkoitetuille merentakaisille maille ja alueille sekä Brysselissä 18 päivänä syyskuuta 2000 Euroopan unionin jäsenvaltioiden AKT-EY-kumppanuussopimuksen täytäntöönpanemiseksi toteuttavista toimenpiteistä ja noudatettavista menettelyistä tehty sisäinen sopimus, jotka eduskunta on hyväksynyt 10 päivänä joulukuuta 2001 ja jotka tasavallan presidentti on hyväksynyt 1 päivänä helmikuuta 2002 ja joiden hyväksymi-

sestä on ilmoitettu AKT-valtioiden sihteeristön 18 päivänä helmikuuta 2002 ja Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristölle 15 päivänä huhtikuuta 2003, ovat voimassa 1 päivästä huhtikuuta 2003 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän jäsenten sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välisen kumppanuussopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 1 päivänä helmikuuta 2002 annettu laki (80/2002) tulee voimaan 20 päivänä heinäkuuta 2005.

3 §

Sopimusten muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetuksena voimassa.

4 §

Tämä asetus tulee voimaan 20 päivänä heinäkuuta 2005.

Naantalissa 15 päivänä heinäkuuta 2005

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri *Paula Lehtomäki*

**AFRIKAN, KARIBIAN JA TYYNENMEREN
VALTIOIDEN RYHMÄN JÄSENTEN SEKÄ
EUROOPAN YHTEISÖN JA SEN JÄSENVALTIOIDEN
VÄLINEN [] [] ALLEKIRJOITETTU
KUMPPANUUSSOPIMUS ("[] SOPIMUS")**

SISÄLLYS

JOHDANTO

1. OSA: YLEISET MÄÄRÄYKSET

- I osasto - Tavoitteet, periaatteet ja toimijat
1 luku: Tavoitteet ja periaatteet
2 luku: Kumppanuuden toimijat
II osasto - Poliittinen ulottuvuus

2. OSA: INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

3. OSA: YHTEISTYÖSTRATEGIAT

- I osasto - Kehitysstrategiat
1 luku: Yleinen toimintakehys
2 luku: Tukialat
1 jakso: Talouskehitys
2 jakso: Sosiaalialan ja yksilön kehitys
3 jakso: Alueellinen yhteistyö ja yhdentyminen
4 jakso: Aihepiirikohtaiset ja läpileikkaavat kysymykset
II osasto - Taloudellinen ja kaupallinen yhteistyö
1 luku: Tavoitteet ja periaatteet
2 luku: Uudet kauppajärjestelyt
3 luku: Yhteistyö kansainvälisissä yhteyksissä
4 luku: Palvelujen kauppa
5 luku: Kauppaan liittyvät alat
6 luku: Yhteistyö muilla aloilla

4. OSA: KEHITYSRAHOITUSYHTEISTYÖ

- I osasto - Yleiset määräykset
1 luku: Tavoitteet, periaatteet, suuntaviivat ja tukikelpoisuus
2 luku: Rahoituksen soveltamisala ja luonne
II osasto - Rahoitusyhteistyö
1 luku: Rahoitusvarat
2 luku: Velka- ja rakennesopeutustuki
3 luku: Vientitulojen lyhytaikaisten vaihtelujen takia myönnettävä tuki
4 luku: Alakohtaisten politiikkojen tuki
5 luku: Pienhankkeet ja hajautettu yhteistyö
6 luku: Humanitaarinen ja hätäapu
7 luku: Investoinnit ja yksityisen sektorin kehitystuki
III osasto - Tekninen yhteistyö
IV osasto - Menettelyt ja hallintojärjestelyt

5. OSA: VÄHITEN KEHITTYNEITÄ AKT-VALTIOITA, AKT-SISÄMAA-
VALTIOITA JA AKT-SAARIVALTIOITA KOSKEVAT YLEISET
MÄÄRÄYKSET
- 1 Luku: Yleiset määräykset
2 luku: Vähiten kehittyneet AKT-valtiot
3 luku: AKT-sisämaavaltiot
4 luku: AKT-saarivaltiot
6. OSA: LOPPUMÄÄRÄYKSET

JOHDANTO

OTTAVAT HUOMIOON Euroopan yhteisön perustamissopimuksen sekä Georgetownin sopimuksen Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän, jäljempänä 'AKT-valtiot', perustamisesta,

VAHVISTAVAT sitoumuksensa pyrkiä yhdessä köyhyyden poistamista, kestäväää kehitystä ja AKT-valtioiden asteittaista integroitumista maailmantalouteen koskevien tavoitteiden saavuttamiseen,

VAKUUTTAVAT päättäväisyyttään osallistua yhteistyönsä kautta merkittävällä panoksella AKT-valtioiden talouden, yhteiskunnan ja kulttuurin kehittämiseen sekä niiden väestön hyvinvoinnin lisäämiseen, auttaen niitä vastaamaan globaalistumisen haasteisiin ja lujittaen AKT-EU-kumppanuutta pyrkiessään antamaan globaalistumiselle nykyistä vahvemman sosiaalisen ulottuvuuden,

VAHVISTAVAT uudelleen tahtonsa antaa uutta pontta erityissuhteelleen sekä soveltaa kattavaa ja kokonaisvaltaista lähestymistapaa poliittiseen vuoropuheluun, kehitysyhteistyöhön sekä talous- ja kauppasuhteisiin perustuvan kumppanuuden vahvistamiseksi,

TUNNUSTAVAT, että rauhan, turvallisuuden ja vakauden, ihmisoikeuksien sekä demokration ja oikeusvaltion periaatteen kunnioittamisen sekä hyvän hallintotavan takaava poliittinen toimintaympäristö on olennainen osa pitkän aikavälin kehitystä; ne tunnustavat, että tällaisen ympäristön luominen on ensisijaisesti asianomaisten maiden vastuulla,

TUNNUSTAVAT, että järkevä ja kestävä talouspolitiikka on kehityksen ennakkoodellytys,

VIITTAAVAT Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteisiin ja palauttavat mieleen ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen, vuoden 1993 Wienin ihmisoikeuskonferenssin päätelmät, kansainväliset yleissopimukset kansalaisoikeuksista ja poliittisista oikeuksista sekä taloudellisista, sosiaalisista ja sivistyksellisistä oikeuksista, yleissopimuksen lapsen oikeuksista, kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen, kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen, vuoden 1949 Geneven yleissopimukset ja muut kansainvälisen humanitaarisen oikeuden asiakirjat, valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevan vuoden 1954 yleissopimuksen, pakolaisten oikeusasemaa koskevan vuoden 1951 Geneven yleissopimuksen ja pakolaisten oikeusasemaa koskevan vuoden 1967 New Yorkin pöytäkirjan,

PITÄVÄT Euroopan neuvoston yleissopimusta ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi, ihmisoikeuksia ja kansojen oikeuksia koskevaa afrikkalaista peruskirjaa (African Charter on Human and Peoples' Rights) sekä ihmisoikeuksia koskevaa amerikkalaista yleissopimusta (American Convention on Human Rights) myönteisinä alueellisina panoksina ihmisoikeuksien kunnioittamisen edistämiseksi Euroopan unionissa ja AKT-valtioissa,

PALAUTTAVAT MIELEEN AKT-valtioiden ja niiden hallitusten päämiesten julistukset Librevillen ja Santo Domingon huippukokouksissa vuosina 1997 ja 1999,

KATSOVAT, että Yhdistyneiden Kansakuntien konferensseissa sovitut kehitystä koskevat tavoitteet ja periaatteet sekä OECD:n kehitysapukomitean asettama tavoite vähentää vuoteen 2015 mennessä äärimmäisessä köyhyydessä elävien ihmisten määrä puoleen muodostavat selkeän tulevaisuudenkuvan, ja tähän sopimukseen perustuvan AKT-EU-yhteistyön on rakennuttava niille,

KIINNITTÄVÄT erityistä huomiota Yhdistyneiden Kansakuntien Rion, Wienin, Kairon, Kööpenhaminan, Pekingin, Istanbulin ja Rooman konferensseissa esitettyihin sitoumuksiin ja tunnustavat tarpeen toteuttaa lisätoimia tavoitteiden saavuttamiseksi ja kyseisissä konferensseissa laadittujen toimintaohjelmien täytäntöön panemiseksi,

PYRKIVÄT kunnioittamaan työntekijöiden perusoikeuksia Kansainvälisen työjärjestön asiaa koskevissa sopimuksissa vahvistetut periaatteet huomioon ottaen,

PALAUTTAVAT MIELEEN Maailman kauppajärjestössä tehdyt sitoumukset,

OVAT PÄÄTTÄNEET TEHDÄ TÄMÄN SOPIMUKSEN:

1. OSA:

YLEISET MÄÄRÄYKSET

I OSASTO

TAVOITTEET, PERIAATTEET JA TOIMIJAT

1 LUKU:

TAVOITTEET JA PERIAATTEET

1 ARTIKLA

Kumppanuuden tavoitteet

Euroopan yhteisö ja sen jäsenvaltiot yhtäältä ja AKT-valtiot toisaalta, jäljempänä 'osapuolet', tekevät tämän sopimuksen AKT-valtioiden taloudellisen, kulttuurisen ja yhteiskunnallisen kehityksen edistämiseksi ja jouduttamiseksi tavoitteen ollessa rauhan ja turvallisuuden sekä vakaan ja demokraattisen poliittisen toimintaympäristön edistäminen.

Kumppanuus rakentuu köyhyyden vähentämisen ja lopulta poistamisen tavoitteelle kestävästä kehitystä ja AKT-valtioiden asteittaista integroitumista maailmantalouteen koskevien tavoitteiden mukaisesti.

Nämä tavoitteet ja osapuolten kansainväliset sitoumukset ohjaavat kaikkia kehitysstrategioita, ja niihin sovelletaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa otetaan samanaikaisesti huomioon kehityksen poliittiset, taloudelliset, yhteiskunnalliset, kulttuuriset sekä ympäristöön liittyvät näkökohdat. Kumppanuus luo yhtenäisen tukikehyksen kunkin AKT-valtion omaksumalle kehitysstrategialle.

Kestävä talouskasvu, yksityissektorin kehittäminen, työllisyyden edistäminen ja tuotantoresurssien saannin parantaminen ovat kaikki osa tätä kehystä. Yksilön oikeuksien kunnioittamista ja perustarpeiden tyydyttämistä tuetaan, samoin edistetään yhteiskunnallista kehitystä ja edellytyksiä kasvun tulosten oikeudenmukaiselle jaolle. Alueiden ja tätä pienempien yksikköjen yhdentymisprosesseja, jotka edistävät AKT-valtioiden integroitumista maailmantalouteen kaupan ja yksityisinvestointien osalta, rohkaistaan ja tuetaan. Kehitystyön toimijoiden toimintaedellytysten vahvistaminen samoin kuin sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, demokraattisen yhteiskunnan ja markkinatalouden toiminnan sekä osallistuvan ja järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan syntymisen edellytyksenä olevan toimielinjärjestelmän kehittäminen on olennainen osa tätä lähestymistapaa. Naisten

asema ja sukupuolikysymykset otetaan järjestelmällisesti huomioon kaikilla politiikan, talouden ja yhteiskunnan osa-aloilla. Luonnonvarojen ja ympäristön kestävä hallinnan ja hoidon periaatteita sovelletaan ja ne sisällytetään toiminnan osaksi kaikilla kumppanuuden eri tasoilla.

2 ARTIKLA

Perusperiaatteet

AKT-EY-yhteistyössä, jonka perustana on oikeudellisesti sitova järjestelmä ja yhteiset toimielimet, sovelletaan seuraavia perusperiaatteita:

- kumppaneiden yhdenvertaisuus ja kehitysstrategioiden itsehallinta: kumppanuuden tavoitteiden toteuttamiseksi AKT-valtiot määrittelevät niiden talouden ja yhteiskunnan kehitysstrategiat täysivaltaisesti jäljempänä 9 artiklassa kuvatut olennaiset osat asianmukaisesti huomioon ottaen; kumppanuudella rohkaistaan sitä, että asianomaiset maat ja niiden kansalaiset ottavat kehitysstrategiat omaan hallintaansa,

- osallistuminen: vaikka pääasiallisena kumppanina onkin maan keskushallinto, kumppanuus on avoin muunkinlaisille toimijoille kaikkien yhteiskuntaryhmien, myös yksityissektorin ja kansalaisyhteiskunnan järjestöjen, rohkaisemiseksi liittymään politiikan, talouden ja yhteiskuntaelämän valtavirtaan,

- vuoropuhelun avainasema ja keskinäisten velvoitteiden täyttäminen: osapuolten vuoropuhelunsa yhteydessä omaksumat velvoitteet ovat keskeisellä sijalla niiden kumppanuus- ja yhteistyösuhteissa, ja

- erilaistaminen ja alueellistaminen: yhteistyön järjestelyt ja painopisteet vaihtelevat kumppanin kehitystason, tarpeiden, edistymisen ja pitkän aikavälin kehitysstrategian mukaan. Erityisesti alueellista ulottuvuutta painotetaan. Vähiten kehittyneille maille suodaan erityiskohtelu, ja sisämaa- ja saarivaltioiden haavoittuvuus otetaan huomioon.

3 ARTIKLA

Sopimuksen tavoitteiden saavuttaminen

Osapuolet toteuttavat tämän sopimuksen puitteissa kukin osaltaan tarvittavat yleiset tai erityiset toimenpiteet varmistaakseen sopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttymisen ja helpottaakseen sen tavoitteiden saavuttamista. Ne pidättyvät kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan nämä tavoitteet.

2 LUKU:

KUMPPANUUDEN TOIMIJAT

4 ARTIKLA

Yleinen lähestymistapa

AKT-valtiot määrittelevät kehitystä koskevat periaatteet ja strategiat sekä talous- ja yhteiskuntamallinsa täysivaltaisesti.

Ne laativat Euroopan yhteisön kanssa tässä sopimuksessa tarkoitetut yhteistyöohjelmat. Osapuolet kuitenkin tunnustavat valtiosta riippumattomien toimijoiden täydentävän roolin ja vaikutusmahdollisuudet kehitysprosessissa.

Tästä syystä ja tässä sopimuksessa määrättyin edellytyksin sekä milloin se on tarkoituksenmukaista, valtioista riippumattomille toimijoille

- tiedotetaan ja niitä kuullaan yhteistyöpolitiikoista ja -strategioista, yhteistyön painopisteistä erityisesti niitä koskevilla tai niihin suoraan vaikuttavilla aloilla sekä poliittisesta vuoropuhelusta,

- niille myönnetään tässä sopimuksessa määrättyin edellytyksin rahoitusta paikallisen kehityksen tukemiseen,

- ne osallistuvat yhteistyöhankkeiden ja -ohjelmien täytäntöönpanoon aloilla, jotka koskevat niitä tai joilla niillä on suhteellinen etu,

– niitä tuetaan suorituskyvyn lisäämisessä kriittisillä aloilla niiden edellytysten vahvistamiseksi erityisesti organisaation ja edustuksen sekä kuulemismekanismien, myös viestintä- ja vuoropuhelukanavien, luomisen osalta ja strategisten liittoutumien edistämiseksi.

5 ARTIKLA

Tiedotus

Yhteistyöllä tuetaan toimia tietojen antamiseksi ja tietoisuuden lisäämiseksi AKT-EU-kumppanuuden perustekijöistä.

Lisäksi yhteistyöllä

– tuetaan kumppanuutta ja luodaan yhteyksiä AKT-valtioiden toimijoiden ja EU:n toimijoiden välille sekä

– vahvistetaan verkottumista sekä asiantuntemuksen ja kokemusten vaihtoa toimijoiden kesken.

6 ARTIKLA

Määritelmät

1. Yhteistyön toimijoita ovat

a) hallinto (paikallinen, kansallinen ja alueellinen), ja

b) valtiosta riippumattomat tahot eli

– yksityissektori,

– taloudelliset ja sosiaaliset kumppanit, myös ammattijärjestöt, sekä

– kansalaisyhteiskunta kansallisine piiriteineen sen kaikissa ilmentymissä.

2. Valtiosta riippumattomien toimijoiden tunnustaminen osapuolten taholta riippuu siitä, miten kyseiset toimijat vastaavat väestön tarpeisiin, niiden erityisosaamisesta sekä siitä, onko ne järjestetty ja johdetaanko niitä demokraattisesti ja avoimesti.

7 ARTIKLA

Toimintaedellytysten kehittäminen

Kansalaisyhteiskunnan panosta kehitykseen voidaan edistää vahvistamalla yhteiskunnallisia järjestöjä ja voittoa tavoittelemattomia, valtiosta riippumattomia järjestöjä kaikilla yhteistyön aloilla. Tämä edellyttää

– tällaisten järjestöjen perustamisen ja kehittämisen rohkaisemista ja tukemista, sekä

– järjestelyjen luomista tällaisten järjestöjen ottamiseksi mukaan kehitysstrategioiden ja -ohjelmien suunnitteluun, täytäntöönpanoon ja arviointiin.

II OSASTO

POLIITTINEN ULOTTUVUUS

8 ARTIKLA

Poliittinen vuoropuhelu

1. Osapuolet käyvät säännöllisesti kattavaa, tasapainoista ja perusteellista poliittista vuoropuhelua, joka johtaa molemmiin puolin tehtäviin sitoumuksiin.

2. Vuoropuhelun tavoitteena on vaihtaa tietoja, edistää keskinäistä ymmärtämystä ja helpottaa painopisteistä sopimista ja yhteisten asialistojen laatimista erityisesti tunnustamalla olemassa olevat yhteydet osapuolten välisten suhteiden eri osatekijöiden ja tässä sopimuksessa määriteltyjen yhteistyön eri osa-alueiden välillä. Vuoropuhelulla helpotetaan osapuolten välisiä keskusteluja kansainvälisissä yhteyksissä. Vuoropuhelun tavoitteena on myös estää sellaisten tilanteiden syntyminen, joissa jokin osapuoli katsoisi tarpeelliseksi soveltaa sopimuksen täyttämättä jättämistä koskevaa lauseketta.

3. Vuoropuhelu kattaa kaikki tässä sopimuksessa asetetut tavoitteet sekä kaikki kysymykset, joihin sisältyy yhteinen, yleinen, alueellinen tai alueita pienempiä yksiköitä koskeva ulottuvuus. Vuoropuhelun kautta

osapuolet edistävät rauhaa, turvallisuutta, vakautta sekä vakaata ja demokraattista poliittista toimintaympäristöä. Vuoropuhelua käytetään yhteistyöstrategioista sekä yleisistä ja alakohtaisista politiikoista ympäristöön, sukupuoleen, maahanmuuttoon ja kulttuuriperintöön liittyvät kysymykset mukaan luettui-

4. Vuoropuhelussa keskitytään muun muassa poliittisiin erityiskysymyksiin, jotka askarruttavat molempia osapuolia tai joilla on yleistä merkitystä sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta, kuten asekauppaan, kohtuutomiin sotilasmenoihin, huumeisiin ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen tai etniseen alkupe-
rään, uskontoon tai rotuun perustuvaan syrjintään. Lisäksi vuoropuhelun osana arvioidaan säännöllisesti tilanteen kehittymistä ihmisoikeuksien kunnioittamisen, demokratian periaatteiden ja oikeusvaltion periaatteen noudattamisen sekä hyvän hallintotavan osalta.

5. Laaja-alaiset politiikat, joilla edistetään rauhaa sekä ehkäistään, hallitaan ja ratkaistaan väkivaltaisia selkkauksia, ovat tärkeä osa tätä vuoropuhelua, samoin kuin tarve ottaa rauhan ja demokratiaan perustuvan vakauden tavoite täysimääräisesti huomioon yhteistyön ensisijaisia aloja määriteltäessä.

6. Vuoropuhelua käydään joustavasti. Se on tarpeen mukaan joko virallista tai epävirallista, ja sitä käydään sekä toimielinjärjestelmän puitteissa että sen ulkopuolella tarkoituksenmukaisessa muodossa ja tarkoituksenmukaisella tasolla, mukaan lukien alueellinen, tätä pienempien yksiköiden tai kansallinen taso.

7. Alueelliset ja tätä pienempiä yksiköitä edustavat organisaatiot sekä kansalaisyhteiskunnan järjestöjen edustajat otetaan mukaan vuoropuheluun.

9 ARTIKLA

Olennaiset osat ja perusosa

1. Yhteistyö ohjataan yksilöön keskittävään kestäväan kehitykseen, koska yksilö on

kehityksen tärkein liikkeellepaneva voima ja hyödynsaaja; tämä edellyttää kaikkien ihmisoikeuksien kunnioittamista ja edistämistä.

Kaikkien ihmisoikeuksien ja perusvapauksien sekä myös sosiaalisten perusoikeuksien kunnioittaminen, oikeusvaltiolle perustuva demokratia sekä avoin ja vastuullinen hallintotapa ovat olennainen osa kestäväan kehitystä.

2. Osapuolet viittaavat ihmisoikeuksien kunnioittamista koskeviin kansainvälisiin velvoitteisiinsa ja sitoumuksiinsa. Ne toistavat voimakkaan sitoutumisensa kunnioittaa ihmisarvoa ja ihmisoikeuksia, joihin yksilöllä ja kansoilla on oikeus. Ihmisoikeudet ovat yleismaailmallisia, jakamattomia ja toisiinsa sidoksissa. Osapuolet sitoutuvat edistämään ja suojelemaan kaikkia perusvapauksia ja ihmisoikeuksia, olivatpa ne kansalaisuuteen liittyviä ja poliittisia tai taloudellisia, yhteiskunnallisia ja kulttuurisia. Osapuolet vahvistavat tässä yhteydessä uudelleen miesten ja naisten olevan tasa-arvoisia.

Osapuolet vahvistavat, että demokratisointi, kehitys sekä perusvapauksien ja ihmisoikeuksien suojaaminen ovat toisiinsa sidoksissa ja toisiaan vahvistavia. Demokratian periaatteet tunnustetaan yleismaailmallisesti valtiokoneiston perustana oleviksi periaatteiksi, joilla varmistetaan valtiovallan käytön oikeutus, sen valtiosääntö-, lainsäädäntö- ja sääntelyjärjestelmässä ilmenemismuodon saavien toimien laillisuus sekä osallistumismekanismien olemassaolo. Kukin maa kehittää demokraattisen kulttuurinsa yleismaailmallisesti tunnustettujen periaatteiden pohjalta.

Hallinnon rakenne ja eri vallankäyttäjien valtaoikeudet perustuvat oikeusvaltion periaatteelle, mikä käsittää erityisesti tehokkaat ja kaikkien ulottuvilla olevat oikeussuojakeinot, riippumattoman ja yhdenvertaisuuden lain edessä takaavan oikeusjärjestelmän sekä kaikilta osin lain alaisuudessa toimivan toimeenpanovallan käyttäjän.

AKT-EU-kumppanuuden perustana ovat ihmisoikeudet sekä demokratian ja oikeusvaltion periaate muodostavat osapuolten sisä-

ja ulkopoliitiikan perustan ja ovat tässä sopimuksessa tarkoitettuja olennaisia osia.

3. Poliittisessa ja institutionaalisessa ympäristössä, joka vaalii ihmisoikeuksia sekä demokratian ja oikeusvaltion periaatetta, hyvä hallintotapa tarkoittaa luonnonvarojen, ihmisten ja taloudellisten resurssien sekä rahoitusvarojen avointa ja vastuullista hallintaa osana oikeudenmukaista ja kestävää kehitystä. Se edellyttää viranomaisilta selkeitä päätöksentekomenettelyjä, avoimia ja vastuullisia instituutioita, lain noudattamisen ensisijaisuutta resurssien hallinnassa ja jakamisessa sekä toimintaedellytysten kehittämistä erityisesti korruption ehkäisemiseen ja kitkemiseen tarkoitettujen toimien suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi.

AKT–EU-kumppanuuden perustana oleva hyvä hallintotapa muodostaa osapuolten sisä- ja ulkopoliitiikan perustan ja tässä sopimuksessa tarkoitettun perusosan. Osapuolet sopivat, että ainoastaan jäljempänä 97 artiklassa määritellyt vakavat korruptiotapaukset, myös korruption johtava lahjonta, rikkovat kyseistä tekijää.

4. Kumppanuudella tuetaan aktiivisesti ihmisoikeuksien edistämistä, demokratisointia, oikeusvaltion vakiinnuttamista sekä hyvää hallintotapaa.

Nämä alat ovat tärkeitä poliittisen vuoropuhelun aiheita. Tässä vuoropuhelussa osapuolet kiinnittävät erityistä huomiota käynnissä oleviin muutoksiin ja saavutetun edistyksen jatkumiseen. Tässä säännöllisessä arvioinnissa otetaan huomioon kunkin maan taloudellinen, yhteiskunnallinen, kulttuurinen ja historiallinen tausta.

Nämä alat ovat myös kehitysstrategioille annettavan tuen keskipisteessä. Yhteisö tukee poliittisia, institutionaalisia ja oikeudellisia uudistuksia sekä julkisten ja yksityisten toimijoiden ja kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten kehittämistä osana asianomaisen valtion ja yhteisön kesken sovittuja strategioita.

10 ARTIKLA

Poliittisen toimintaympäristön muut osatekijät

1. Osapuolet katsovat seuraavien tekijöiden edistävän vakaa ja demokraattisen poliittisen toimintaympäristön säilymistä ja vahvistumista:

– kestävä ja oikeudenmukainen kehitys, johon kuuluu muun muassa tuotantoresurssien ja olennaisten palvelujen saanti sekä oikeus-suoja,

– aktiivisen ja järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan ja yksityissektorin osallistuminen nykyistä enemmän.

2. Osapuolet tunnustavat, että markkinatalouden periaatteet yhdessä avointen kilpailusääntöjen ja järkevän talous- ja sosiaalipoliitiikan kanssa edistävät kumppanuuden tavoitteiden saavuttamista.

11 ARTIKLA

Rauhaa rakentavat politiikat sekä selkkausten ehkäiseminen ja ratkaiseminen

1. Osapuolet jatkavat osana kumppanuutta aktiivista, kattavaa ja kokonaisvaltaista politiikkaa rauhan rakentamiseksi sekä selkkausten ehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi. Tämä politiikka perustuu itsehallinnan periaatteelle.

Siinä keskitytään erityisesti alueiden, tätä pienempien yksiköiden ja kansallisten toimintaedellytysten kehittämiseen sekä väkivaltaisten selkkausten ehkäisemiseen varhaisessa vaiheessa ratkomalla niiden perussyitä kohdennetusti ja yhdistelemällä tarkoituksenmukaisesti kaikkia käytettävissä olevia välineitä.

2. Rauhan rakentamisessa sekä selkkausten ehkäisemisessä ja ratkaisemisessa tuetaan erityisesti poliittisten, taloudellisten, yhteiskunnallisten ja kulttuuristen osallistumismahdollisuuksien jakamista tasapuolisesti kaikkien yhteiskuntaryhmien kesken, hallinnon demokratiaan perustuvan oikeutuksen ja

tehokkuuden vahvistamista, tehokkaiden mekanismien luomista eri ryhmien etujen sovit- tamiseksi yhteen rauhanomaisesti, eri yhteis- kuntaryhmiä erottavien kuilujen kuromista umpeen sekä aktiivista ja järjestäytyntä kansalaisyhteiskuntaa.

3. Muita kyseeseen tulevia toimia ovat muuan muassa seuraavien toimien tukemi- nen: välitys-, neuvottelu- ja sovittelutoimet, yhteisten ja niukkojen luonnonvarojen tehokas alueellinen hallinta, entisten taistelijoiden demobilisointi ja uudelleen sopeuttaminen yhteiskuntaan, lapsisotilasongelman ratkai- seminen sekä tarkoituksenmukaiset toimet vastuullisten rajojen asettamiseksi sotilas- menoille ja asekaupalle muun muassa tuke- malla sovittujen normien ja toimintasääntö- jen edistämistä ja noudattamista. Tässä yh- teydessä korostetaan erityisesti jalkaväki- miinojen vastaista toimintaa sekä käsiaseiden ja kevyiden aseiden liiallisen ja valvomatto- man leviämisen, laittoman kaupan ja keskit- tymisen estämistä.

4. Väkivaltaisissa selkkauksissa osapuolet toteuttavat kaikki tarkoituksenmukaiset toi- met väkivallan voimistumisen ehkäisemisek- si, sen alueellisen leviämisen rajoittamiseksi ja riitojen rauhanomaisen ratkaisun helpot- tamiseksi. Erityistä huomiota kiinnitetään sen varmistamiseen, että yhteistyöhön tarkoitet- tuja rahoitusvaroja käytetään kumppanuuden periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti ja et- tä varoja ei käytetä sotilaallisiin tarkoituksiin.

5. Selkkauksen jälkeisissä tilanteissa osa- puolet toteuttavat kaikki tarkoituksenmukai- set toimet helpottaakseen paluuta väkivallat- tomaan, vakaaseen ja pysyvään tilanteeseen. Osapuolet huolehtivat tarpeellisten yhteyksi- en luomisesta hätätoimien, ennalleensaatta- misen ja kehitysyhteistyön välille.

12 ARTIKLA

Yhteisön politiikkojen johdonmukaisuus ja niiden vaikutus tämän sopimuksen täytän- töönpanoon

Jos yhteisö aikoo toimivaltaansa käyttäes- sään toteuttaa toimenpiteen, jolla voi olla

vaikutusta AKT-valtioiden tämän sopimuk- sen tavoitteisiin liittyviin etuihin, se tiedottaa näille valtioille aikeistaan riittävän ajoissa, sanotun kuitenkin rajoittamatta 96 artiklan soveltamista. Tätä tarkoitusta varten komis- sio antaa AKT-valtioiden sihteeristölle yhtä- aikaisesti tiedoksi tällaisia toimenpiteitä kos- kevan ehdotuksensa. AKT-valtiot voivat tar- vittaessa esittää tiedonsaantia koskevan pyynnön myös omasta aloitteestaan.

Neuvottelut käydään AKT-valtioiden pyynnöstä viipymättä, jotta niiden huoli ky- seisten toimenpiteiden vaikutuksista voidaan ottaa huomioon ennen lopullisen päätöksen tekemistä.

Tällaisten neuvottelujen jälkeen AKT-val- tiot voivat lisäksi toimittaa huolenaiheensa mahdollisimman pian kirjallisina yhteisölle ja tehdä ehdotuksia muutoksiksi, joilla huo- lenaiheisiin olisi vastattava.

Jos yhteisö ei suostu AKT-valtioiden ehdo- tuksiin, se antaa niille mahdollisimman pian asiasta tiedon ja perustelee kantansa.

Lisäksi AKT-valtioille annetaan riittävät tiedot tällaisten päätösten voimaantulosta, mahdollisuuksien mukaan edeltäkäs.

13 ARTIKLA

Maahanmuutto

1. Maahanmuuttokysymyksestä käydään perusteellista vuoropuhelua osana AKT-EU- kumppanuutta.

Osapuolet vahvistavat voimassa olevat, kansainvälisen oikeuden mukaiset velvoit- teensa ja sitoumuksensa ihmisoikeuksien kunnioittamiseksi ja kaikkinaisen alkuperään, sukupuoleen, rotuun, kieleen ja uskontoon perustuvan syrjinnän poistamiseksi.

2. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että kumppanuus tarkoittaa maahanmuuton osalta niiden alueella laillisesti asuvien kolmannen maan kansalaisten oikeudenmukaista kohte- lua, kotouttamispolitiikkaa, jonka tavoitteena

on oman maan kansalaisten oikeuksiin verrattavien oikeuksien myöntäminen ja velvollisuuksiin verrattavien velvollisuuksien edellyttäminen, syrjimättömyyden edistämistä talous-, yhteiskunta- ja kulttuurielämässä sekä rasismien ja muukalaisvihan vastaisten toimenpiteiden laatimista.

3. Kunkin jäsenvaltion alueellaan laillisesti työssä oleville AKT-valtioiden työntekijöille myöntämään kohteluun ei saa sisältyä minäänlaista kansallisuuteen perustuvaa syrjintää työehtojen, palkkauksen ja irtisanomisen osalta suhteessa sen omiin kansalaisiin. Kunkin AKT-valtio myöntää lisäksi vastaavanlaisen syrjimättömyyskohtelun työntekijöille, jotka ovat jäsenvaltioiden kansalaisia.

4. Osapuolet katsovat, että köyhyyden vähentämiseen, elin- ja työolosuhteiden parantamiseen, työpaikkojen luomiseen ja koulutuksen kehittämiseen pyrkivät strategiat taasoittavat osaltaan muuttovirtoja pitkällä aikavälillä.

Osapuolet ottavat kehitysstrategioissa sekä kansallisessa ja alueellisessa suunnittelussa huomioon muuttovirtoihin liittyvät rakenteelliset rasitteet voidakseen tukea niiden alueiden taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä, joista siirtolaiset ovat lähtöisin, ja vähentää köyhyyttä.

Yhteisö tukee kansallisten ja alueellisten yhteistyöohjelmien kautta AKT-valtioiden kansalaisten koulutusta omassa maassaan, toisessa AKT-valtiossa tai jäsenvaltiossa. Jos koulutus tapahtuu jäsenvaltiossa, sopimuspuolet huolehtivat siitä, että toimien tavoitteena on AKT-valtioiden kansalaisten ammattiin sijoittuminen omassa maassaan.

Osapuolet laativat erityisesti uusia viestintätekniikoita käyttämällä yhteistyöohjelmia helpottaakseen AKT-valtioiden opiskelijoiden pääsyä koulutukseen.

5. a) Ministerineuvosto tarkastelee osana poliittista vuoropuhelua laittomaan siirtolaisuuteen liittyviä kysymyksiä luodakseen tarpeen mukaan keinot ennalta ehkäisevälle politiikalle.

b) Tässä yhteydessä osapuolet sopivat huolehtivansa erityisesti siitä, että yksilön oikeuksia ja ihmisarvoa kunnioitetaan kaikissa laittomien siirtolaisten palauttamista omaan maahansa koskevissa menettelyissä. Tällöin asianomaiset viranomaiset soveltavat tällaisiin henkilöihin heidän paluunsa helpottamiseksi välttämättömiä hallinnollisia järjestelyjä.

c) Lisäksi osapuolet sopivat seuraavaa:

i) kukin Euroopan unionin jäsenvaltio hyväksyy niiden kansalaistensa palauttamisen ja takaisinoton, jotka oleskelevat laittomasti jonkin AKT-valtion alueella, ja ottaa heidät vastaan kyseisen valtion pyynnöstä ilman lisämuodollisuuksia, ja kukin AKT-valtio hyväksyy niiden kansalaistensa palauttamisen ja takaisinoton, jotka oleskelevat laittomasti jonkin Euroopan unionin jäsenvaltion alueella, ja ottaa heidät vastaan kyseisen jäsenvaltion pyynnöstä ilman lisämuodollisuuksia.

Jäsenvaltiot ja AKT-valtiot myöntävät kansalaisilleen näihin tarkoituksiin asianmukaiset henkilöllisyystodistukset.

Euroopan unionin jäsenvaltioiden osalta tämän alakohdan velvoitteita sovelletaan ainoastaan sellaisiin henkilöihin, joiden katsotaan yhteisön kannalta olevan niiden kansalaisia Euroopan yhteisön perustamissopimuksen julistuksessa N:o 2 esitetyn mukaisesti. AKT-valtioiden osalta tämän kohdan velvoitteita sovelletaan ainoastaan sellaisiin henkilöihin, joiden katsotaan olevan niiden kansalaisia asianomaisen maan oikeusjärjestelmän mukaisesti.

ii) Osapuolen pyynnöstä aloitetaan AKT-valtioiden kanssa neuvottelut sellaisten kahdenvälisten sopimusten tekemiseksi, joilla säännellään niiden kansalaisten takaisinottoa ja palauttamista koskevia erityisvelvoitteita; neuvottelut käydään hyvässä uskossa ja kansainvälisen oikeuden asiaa koskevat säännöt asianmukaisesti huomioon ottaen. Näillä sopimuksilla säännellään myös kolmannen maan kansalaisten ja kansalaisuutta vailla olevien henkilöiden takaisinottojärjestelyjä, jos jokin osapuoli katsoo sen tarpeelliseksi.

Tällaisissa sopimuksissa vahvistetaan kyseisten järjestelyjen piiriin kuuluvia henkilöryhmiä koskevat yksityiskohdat sekä niihin kuuluvien henkilöiden takaisinottoa ja palauttamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt.

AKT-valtioille annetaan tarkoituksenmukaista apua näiden sopimusten täytäntöönpanemiseksi.

iii) Tässä c kohdassa 'osapuolella' tarkoitetaan yhteisöä, mitä tahansa yhteisön jäsenvaltiota ja mitä tahansa AKT-valtiota.

2. OSA:

INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

14 ARTIKLA

Yhteiset toimielimet

Tämän sopimuksen toimielimiä ovat ministerineuvosto, suurlähettiläskomitea ja yhteinen edustajakokous.

15 ARTIKLA

Ministerineuvosto

1. Ministerineuvoston muodostavat Euroopan Unionin neuvoston ja Euroopan yhteisöjen komission jäsenet sekä yksi jäsen kunkin AKT-valtion hallituksesta.

Ministerineuvoston puheenjohtajana toimivat vuorotellen Euroopan unionin neuvoston jäsen ja jonkin AKT-valtion hallituksen jäsen.

Neuvosto kokoontuu puheenjohtajansa aloitteesta yleensä kerran vuodessa ja aina tarvittaessa sekä käsiteltävien asioiden kanalta tarkoituksenmukaisessa muodossa ja maantieteellisessä kokoonpanossa.

2. Ministerineuvoston tehtävänä on

- a) johtaa poliittista vuoropuhelua,
- b) hyväksyä politiikan suuntaviivat ja tehdä

tämän sopimuksen määräysten täytäntöönpanemiseksi tarvittavat päätökset, erityisesti tämän sopimuksen erityisalojen tai minkä tahansa muun, merkitykselliseksi osoittautuvan alan kehitysstrategioiden sekä menettelyjen osalta,

c) tarkastella kaikkia tämän sopimuksen tehokasta ja toimivaa täytäntöönpanoa tai sen tavoitteiden saavuttamista haittaavia kysymyksiä ja ratkaista ne, ja

d) huolehtia neuvottelumekanismien moitteettomasta toiminnasta.

3. Ministerineuvosto tekee päätöksensä osapuolten yhteisellä sopimuksella. Ministerineuvoston päätökset katsotaan päteviksi ainoastaan, jos puolet Euroopan unionin neuvoston jäsenistä, yksi komission jäsen ja kaksi kolmasosaa AKT-valtioiden hallituksia edustavista jäsenistä on läsnä. Jos jokin ministerineuvoston jäsen on estynyt osallistumasta, hän voi lähettää tilalleen edustajan. Edustajalla on kaikki edustamansa jäsenen oikeudet.

Ministerineuvosto voi tehdä osapuolia sitovia päätöksiä ja antaa päätöslauselmia, suosituksia ja lausuntoja. Se tarkastelee yhteisen edustajakokouksen antamia päätöslauselmia ja suosituksia ja ottaa ne huomioon.

Ministerineuvosto käy jatkuvaa vuoropuhelua sosiaalisten ja taloudellisten kumppaneiden edustajien sekä muiden AKTvaltioiden ja EU:n kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa. Tätä tarkoitusta varten voidaan sen kokousten ohessa järjestää kuulemisia.

4. Ministerineuvosto voi siirtää toimivaltansa suurlähettiläskomitealle.

5. Ministerineuvosto vahvistaa työjärjestyksensä kuuden kuukauden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta.

16 ARTIKLA

Suurlähettiläskomitea

1. Suurlähettiläskomitea muodostuu kunkin jäsenvaltion pysyvästä edustajasta Euroopan

Unionissa ja komission edustajasta sekä kunkin AKT-valtion Euroopan Unionissa olevan edustuston päälliköstä.

Suurlähettiläskomitean puheenjohtajana toimivat vuorotellen yhteisön nimeämä jäsenvaltion pysyvä edustaja ja AKT-valtioiden nimeämä AKT-valtion edustuston päällikkö.

2. Komitea avustaa ministerineuvostoa sen tehtävien hoidossa ja suorittaa neuvoston sille antamat toimeksiannot.

Tähän liittyen se seuraa tämän sopimuksen täytäntöönpanoa ja siinä asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Suurlähettiläskomitea kokoontuu säännöllisesti, erityisesti valmistellakseen neuvoston istuntoja, ja aina tarvittaessa.

3. Komitea vahvistaa työjärjestyksensä kuuden kuukauden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta.

17 ARTIKLA

Yhteinen edustajakokous

1. Yhteinen edustajakokous muodostuu yhtä monesta EU:n ja AKT-valtioiden edustajasta. Yhteisen edustajakokouksen jäsenet ovat Euroopan parlamentin jäseniä ja kunkin AKT-valtion parlamentin jäseniä tai, jos tämä ei ole mahdollista, kunkin AKT-valtion parlamentin nimeämiä edustajia. Jos maassa ei ole parlamenttia, asiaomaisen AKT-valtion edustajan osallistumiselle on saatava yhteisen edustajakokouksen ennakolta antama hyväksyntä.

2. Yhteisen edustajakokouksen tehtävä neuvoa-antavana elimenä on

- edistää demokratiakehitystä vuoropuhelun ja kuulemisen kautta,
- lisätä Euroopan unionin ja AKT-valtioiden kansojen keskinäistä ymmärrystä sekä yleistä tietoisuutta kehitysasioista,

– keskustella kehitykseen ja AKT-EU-kumppanuuteen liittyvistä kysymyksistä,

– antaa päätöslauselmia sekä suosituksia ministerineuvostolle tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

3. Yhteinen edustajakokous kokoontuu kahdesti vuodessa vuorotellen Euroopan unionin alueella ja jossain AKT-valtiossa järjestettävään täysistuntoon. EU:n jäsenvaltioiden ja AKT-valtioiden parlamenttien jäsenten välisiä kokouksia voidaan järjestää alueiden ja sitä pienempien yksiköiden tasolla alueellisen yhdentymisen vahvistamiseksi ja kansallisten parlamenttien välisen yhteistyön edistämiseksi.

Yhteinen edustajakokous pitää yllä säännöllisiä yhteyksiä AKT-valtioiden ja EU:n taloudellisten ja sosiaalisten kumppaneiden edustajien ja muiden kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa saadakseen selville heidän näkemyksensä tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisesta.

4. Yhteinen edustajakokous vahvistaa työjärjestyksensä kuuden kuukauden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta.

3. OSA:

YHTEISTYÖSTRATEGIAT

18 ARTIKLA

Yhteistyöstrategiat perustuvat kehitysstrategioihin sekä taloudelliseen ja kaupalliseen yhteistyöhön, jotka ovat toisiinsa sidoksissa ja toisiaan täydentäviä. Osapuolet huolehtivat siitä, että molemmilla edellä mainituilla aloilla toteutettavat toimet ovat toisiaan vahvistavia.

I OSASTO
KEHITYSSTRATEGIAT

1 LUKU:

YLEINEN TOIMINTAKEHYS

19 ARTIKLA

Periaatteet ja tavoitteet

1. AKT-EY-yhteistyön päätavoitteita ovat köyhyyden vähentäminen ja lopulta sen poistaminen, kestävä kehitys ja AKT-valtioiden asteittainen integroituminen maailmantalouteen. Tähän liittyen yhteistyön toimintakehys ja suuntaviivat määritellään kunkin AKT-valtion olosuhteiden mukaan, niillä edistetään talous- ja yhteiskuntauudistusten paikallistason itsehallintaa sekä yksityissektorin ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden ottamista mukaan kehitysprosessiin.

2. Yhdistyneiden Kansakuntien konferenssien päätöslauselmat sekä kansainvälisellä tasolla sovitut tavoitteet ja toimintaohjelmat samoin kuin niiden jatkotoimet muodostavat kehitystä koskevien periaatteiden perustan yhteistyössä.

Yhteistyössä otetaan huomioon myös kehitysyhteistyön kansainväliset tavoitteet erityisen huomion ollessa kehityksen laatua ja määrää osoittavien indikaattoreiden käytönotossa.

3. Kunkin AKT-valtion hallitukset ja valtiosta riippumattomat toimijat käyvät keskusteluja maan kehittämisstrategioista ja yhteiskunnan siihen antamasta tuesta.

20 ARTIKLA

Lähestymistapa

AKT-EY-kehitysyhteistyön tavoitteisiin pyritään kokonaisvaltaisten strategioiden avulla, joissa yhdistyvät taloudelliset, yhteiskunnalliset, kulttuuriset, ympäristöön liittyvät ja institutionaaliset tekijät, joita on hallittava paikallisesti. Yhteistyöllä luodaan siten

yhtenäinen, toiminnan mahdollistava tukikehys AKT-valtioiden omille kehitysstrategioille, millä varmistetaan eri tekijöiden välinen täydentävyys ja vuorovaikutus. Tätä taustaa vasten ja osana AKT-valtioiden kehityspolitiikkoja ja uudistuksia AKT-EY-yhteistyöstrategioilla pyritään

a) saavuttamaan nopea ja kestävä, työpaikkoja luova talouskasvu, kehittämään yksityissektoria, edistämään työllisyyttä, parantamaan tuottavaan taloudelliseen toimintaan pääsyä ja tuotantoresurssien saantia sekä edistämään alueellista yhteistyötä ja yhdenmitymistä,

b) edistämään yksilön ja yhteiskunnan kehitystä sekä huolehtimaan siitä, että kasvun tulokset jaetaan laajasti ja oikeudenmukaisesti, samoin kuin edistämään sukupuolten tasa-arvoa,

c) edistämään yhteisöjen kulttuuriarvoja ja niiden erityistä vuorovaikutusta eri taloudellisten, poliittisten ja yhteiskunnallisten tekijöiden kanssa,

d) edistämään institutionaalisia uudistuksia ja instituutioiden kehittämistä, vahvistamaan demokratian, hyvän hallintotavan sekä tehokkaan ja kilpailukykyisen markkinatalouden vakiinnuttamisen edellyttämiä instituutioita sekä parantamaan kehityksen ja kumppanuuden toimintaedellytyksiä, ja

e) edistämään ympäristön kannalta kestävä kehitystä, uudentumista ja parhaita toimintatapoja sekä luonnonvarojen säilyttämistä.

2. Seuraavat aihepiirit tai monialaiset aiheet otetaan järjestelmällisesti huomioon kaikilla yhteistyöaloilla: sukupuoli- ja ympäristökysymykset sekä instituutioiden ja toimintaedellytysten kehittäminen. Näille aloille voidaan myös myöntää yhteisön tukea.

3. Kehitysyhteistyön tavoitteita ja strategioita, erityisesti alakohtaisia politiikkoja ja strategioita koskevista yksityiskohtaisista asiakirjoista laaditaan yhteenveto, jossa annetaan yhteistyön erityisalvoja tai osa-alueita koskevia toimintaohjeita. Ministerineuvosto

voi tarkistaa, tarkastella ja/tai muuttaa näitä asiakirjoja kehitysrahoitusyhteistyön AKT-EY-komitean tekemän suosituksen perusteella.

2 LUKU:

TUKIALAT

1 JAKSO:

TALOUSKEHITYS

21 ARTIKLA

Investoinnit ja yksityissektorin kehittäminen

1. Yhteistyöllä tuetaan tarvittavia taloudellisia ja institutionaalisia uudistuksia ja politiikkoja kansallisella ja/tai alueellisella tasolla, ja niillä pyritään luomaan yksityisinvestointeja suosiva toimintaympäristö ja tekemään yksityissektorista dynaaminen, elinkelpoinen ja kilpailukykyinen. Lisäksi yhteistyöllä tuetaan

a) julkisen ja yksityisen sektorin välisen vuoropuhelun ja yhteistyön edistämistä,

b) yrittäjyyteen liittyvän osaamisen ja liiketoimintakulttuurin kehittämistä,

c) yksityistämistä ja yritystoiminnan uudistamista, sekä

d) sovittelu- ja välimiesmenettelyjen kehittämistä ja ajanmukaistamista.

2. Yhteistyöllä tuetaan myös sekä virallisella että epävirallisella sektorilla toimiville yksityisyrittäjille tarkoitettujen rahoituspalvelujen ja muiden palvelujen laadun, tarjonnan ja saannin parantamista

a) ohjaamalla ja houkuttelemalla sekä koti- että ulkomaisten yksityissäästöjen virtoja yksityisyrittäjien rahoittamiseen tukemalla nykyaikaisen rahoitussektorin, myös pääomamarkkinoiden, rahoituslaitosten ja kestävien mikrorahoitustoimien, kehittämiseen tähtäävää politiikkaa,

b) kehittämällä ja lujittamalla liikealan instituutioita ja välittäjäorganisaatioita, yhdistyksiä, kauppakamareita ja yksityissektorin paikallisia tarjoajia, jotka tukevat ja toimittavat yrityksille muita kuin rahoituspalveluja, esimerkiksi ammatillisia, teknisiä, liikkeenjohdollisia, koulutuksellisia ja kaupallisia tukipalveluja, sekä

c) tukemalla instituutioita, ohjelmia, toimia ja aloitteita, joilla edistetään kaikkiin liikkeenjohdon osa-alueisiin liittyvien teknologioiden, taitotiedon ja parhaiden käytänteiden kehittämistä ja siirtoa.

3. Yhteistyöllä edistetään liiketoiminnan kehittämistä tarjoamalla rahoitusta, takuujärjestelyjä ja teknistä tukea, joiden tarkoituksena on rohkaista ja tukea dynaamisten, elinkelpoisten ja kilpailukykyisten yritysten samoin kuin rahoituksen välittäjien, kuten kehitysrahoitukseen ja pääomasijoittamiseen erikoistuneiden laitosten, sekä liisausyhtiöiden perustamista, laajentamista, toiminnan monipuolistamista, tervehtyttämistä, rakenteen uudistamista, nykyaikaistamista tai yksityistämistä kaikilla talouselämän sektoreilla

a) luomalla ja/tai vahvistamalla pääoman sijoittamiseen käytettäviä rahoitusvälineitä,

b) parantamalla keskeisten panosten kuten liike-elämän tietopalvelujen, neuvonnan ja teknisen avun saantia,

c) edistämällä vientitoimintaa erityisesti kehittämällä toimintaedellytyksiä kaikilla kauppaan liittyvillä aloilla, ja

d) rohkaisemalla yritysten välisiä, myös kansallisella, alueellisella ja AKT-EU-tasolla tapahtuvaa teknologian ja taitotiedon siirtoa edellyttäviä kytkentöjä, verkostoja ja yhteistyötä sekä AKT-EY-kehitysyhteistyön tavoitteiden ja suuntaviivojen mukaisia kumppanuuksia ulkomaisten yksityissijoittajien kanssa.

4. Yhteistyöllä tuetaan mikroyritysten kehittämistä parantamalla rahoituspalvelujen ja muiden palvelujen saantia, niiden kehittämis-

tä koskevan tarkoituksenmukaisen politiikan ja sääntelykehityksen avulla sekä tarjoamalla mikrorahoituksen parhaita käytänteitä koskevia koulutus- ja tietopalveluja.

5. Investointeja ja yksityissektorin kehittämistä tuetaan yhdistämällä makro-, meso- ja mikrotaloustason toimia ja aloitteita.

22 ARTIKLA

Makrotaloudelliset ja rakenteelliset uudistukset ja politiikat

1. Yhteistyöllä tuetaan AKT-valtioita seuraavien toimien toteuttamisessa:

a) makrotalouden kasvu ja vakauttaminen harjoittamalla kurinalaista finanssi- ja rahapolitiikkaa, joka hidastaa inflaatiota, parantaa ulkoista tasapainoa ja julkisen talouden rahoitusasemaa, vahvistaa julkisen talouden hoidon kurinalaisuutta, lisää julkisen talouden avoimuutta ja tehokkuutta sekä parantaa finanssipolitiikan laatua, oikeudenmukaisuutta ja rakennetta, ja

b) rakennepolitiikat, joiden tavoitteena on vahvistaa eri toimijoiden, erityisesti yksityissektorin asemaa sekä kehittää toimintaympäristöä yritysten ja investointien määrän sekä työllisyyden lisäämiseksi, samoin kuin

i) kaupan ja valuuttakurssijärjestelmien vapauttaminen sekä vaihtotaseen erien vaihdettavuuden toteuttaminen kunkin maan erityisolosuhteet huomioon ottaen,

ii) työ- ja tavaramarkkinoiden uudistusten tukeminen,

iii) sellaisten rahoitusjärjestelmiä koskevien uudistusten tukeminen, joiden avulla voidaan kehittää elinkelpoisia pankki- ja muita järjestelmiä, pääomamarkkinoita ja rahoituspalveluja, myös mikrorahoitusta,

iv) yksityisten ja julkisten palvelujen laadun parantaminen, ja

v) alueellisen yhteistyön sekä talous- ja rahapolitiikkojen asteittaisen yhdentymisen tukeminen.

2. Talouspolitiikan ja rakennesopeutusohjelmien suunnittelussa otetaan huomioon asianomaisten maiden yhteiskunnallis-poliittinen tausta ja institutionaaliset valmiudet, sillä varmistetaan ohjelmien köyhyyden vähentämistä ja sosiaalipalvelujen saantia edistävä vaikutus, ja se perustuu seuraaville periaatteille:

a) AKT-valtioilla on ensisijainen vastuu ratkaistavien ongelmien analysoimisesta sekä uudistusten suunnittelusta ja toteutuksesta,

b) tukiohjelmat mukautetaan kunkin AKT-valtion tilanteeseen, ja niissä otetaan huomioon näiden valtioiden yhteiskuntaolot, kulttuuri ja ympäristö,

c) AKT-valtioiden oikeus määritellä kehitystä koskevien strategioiden ja painopisteiden suunta ja järjestys tunnustetaan ja sitä kunnioitetaan,

d) uudistusten tahdin on oltava realistinen sekä kunkin AKT-valtion edellytysten ja voimavarojen mukainen, ja

e) vahvistetaan taloudellisia ja yhteiskunnallisia uudistuksia ja politiikkoja koskevaa, kansalaisille suunnattua tiedotusta.

23 ARTIKLA

Talouden eri sektorien kehittäminen

Yhteistyöllä tuetaan kestävän kehityksen politiikkaa, institutionaalisia uudistuksia ja tarpeellisia investointeja, joilla varmistetaan oikeudenmukaisuus tuotantotoimintaan pääsyssä ja tuotantoresurssien saannissa. Erityisesti tuetaan

a) sellaisten koulutusjärjestelmien kehittämistä, joiden avulla tuottavuutta voidaan parantaa sekä virallisilla että epävirallisilla sektoreilla,

b) pääomaa, luottoja ja maa-omaisuutta erityisesti omistusoikeuden ja maan käytön osalta,

c) sellaisten maaseutustrategioiden laatimista, joilla pyritään luomaan kehys osallistuvalla ja hajautetulle suunnittelulle sekä resurssien jakamiselle ja hallinnalle,

d) maatalouden tuotantostrategioita, kansallisia ja alueellisia elintarviketurvapolitiikkoja, vesivarojen, kalatalouden ja meren luonnonvarojen kestävä kehitystä AKT-valtioiden yksinomaisilla talousvyöhykkeillä; yhteisön ja AKT-valtioiden välillä mahdollisesti neuvoteltavissa kalastusalan sopimuksissa on otettava tämän alan kehitysstrategiat asianmukaisesti huomioon,

e) talouden ja tekniikan infrastruktuuria ja palveluja, myös liikennettä, televiestintäjärjestelmiä ja viestintäpalveluja, sekä tietoyhteiskunnan kehittämistä,

f) kilpailukykyisen teollisuuden, kaivos-toiminnan ja energia-alan kehittämistä rohkaisemalla yksityissektorin osallistumista ja kehittämistä,

g) kaupan kehittämistä, myös oikeudenmukaisen kaupan edistämistä,

h) yritysten, rahoitus- ja pankkialan sekä puiden palvelualojen kehittämistä,

i) matkailun kehittämistä,

j) tieteen, tekniikan ja tutkimuksen infrastruktuurin ja palvelujen kehittämistä, myös uusien teknologioiden parantamista, siirtoa ja käyttöönottoa, ja

k) tuotannonalojen toimintaedellytysten vahvistamista erityisesti julkisella ja yksityisellä sektorilla.

24 ARTIKLA

Matkailu

Yhteistyöllä pyritään matkailualan kestävään kehittämiseen AKT-valtioissa ja niiden

alueita pienemmissä yksiköissä tunnustamalla matkailun kasvava merkitys AKT-valtioiden palvelualan kasvulle ja niiden osuuden laajenemiselle maailmankaupasta, sen kyky vireyttää talouden muita sektoreita ja siihen sisältyvät mahdollisuudet vaikuttaa köyhyyden poistamiseen.

Yhteistyöohjelmilla ja -hankkeilla tuetaan AKT-valtioiden pyrkimyksiä oikeudellisen ja institutionaalisen kehityksen luomiseksi ja kehittämiseksi, niiden edellytyksiä laatia ja panna täytäntöön matkailualan kestävä kehityksen politiikkoja ja ohjelmia sekä muun muassa alan kilpailuaseman parantamista erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten osalta, investointien tukemista ja edistämistä, tuotekehitystä, myös AKT-valtioiden alkupe- räiskulttuurien kehittämistä, sekä matkailualan ja talouden muiden sektorien välisten yhteyksien vahvistamista.

2 JAKSO:

SOSIAALIALAN JA YKSILÖN KEHITYS

25 ARTIKLA

Sosiaalialan kehittäminen

1. Yhteistyöllä tuetaan AKT-valtioiden pyrkimyksiä kehittää yleisiä ja alakohtaisia politiikkoja ja uudistuksia, joilla parannetaan perusinfrastruktuurin ja -sosiaalipalvelujen kattavuutta, laatua ja saantia sekä otetaan huomioon paikalliset tarpeet ja yhteiskunnan kaikkein huono-osaisimpien erityistarpeet sekä vähennetään siten eriarvoisuutta näiden palvelujen saannin osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään sen varmistamiseen, että yhteiskunnan varoja käytetään riittävässä määrin sosiaalialalla. Tässä yhteydessä yhteistyöllä pyritään

a) parantamaan yleissivistävää ja ammatillista koulutusta sekä kehittämään teknisiä toimintaedellytyksiä ja taitoja,

b) parantamaan terveydenhoitojärjestelmiä ja ravitsemusta, poistamaan nälkä ja aliravit-

semus sekä huolehtimaan riittävästä elintarvikkeiden tarjonnasta ja elintarviketurvasta,

c) sisällyttämään väestökysymykset kehitysstrategioihin lisääntymiseen liittyvän terveyden, perusterveydenhuollon ja perhesuunnittelun parantamiseksi sekä naisten sukupuolielinten silpomisen ehkäisemiseksi,

d) edistämään HI-viruksen ja aidsin torjuntaa,

e) parantamaan talousveden saatavuutta ja puhtaan veden saantia sekä huolehtimaan asianmukaisesta viemäröinnistä,

f) varmistamaan, että kaikille on tarjolla heidän maksukykynsä mukainen ja riittävä suoja tukemalla kustannuksiltaan alhaisia ja vähätuloisille tarkoitettuja asunto-ohjelmia ja parantamalla kaupunkisuunnittelua, sekä

g) rohkaisemaan sosiaalisen vuoropuhelun tarjoamien osallistumiskeinojen edistämistä ja sosiaalisten perusoikeuksien kunnioittamista.

2. Yhteistyöllä tuetaan myös sosiaalialan toimintaedellytysten kehittämistä, kuten sosiaalipolitiikan suunnittelua sekä sosiaalialan hankkeiden ja ohjelmien nykyaikaisia johtamismenetelmiä koskevia koulutusohjelmia, tekniseen innovointiin ja tutkimukseen kannustavia politiikkoja, paikallisen asiantunteuksen kehittämistä ja kumppanuuksien edistämistä sekä kansallisen ja/tai alueellisen tason pyöreän pöydän keskusteluja.

3. Yhteistyöllä edistetään ja tuetaan sosiaaliseen suojeluun ja sosiaaliturvaan liittyvien politiikkojen ja järjestelmien kehittämistä ja täytäntöönpanoa sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistamiseksi sekä oman avun ja yhteisöllisen yhteisvastuun edistämiseksi. Tuen antamisessa keskitytään muun muassa taloudelliseen yhteisvastuuseen perustuvien aloitteiden kehittämiseen erityisesti perustamalla paikalliset tarpeet ja toimijat huomioon ottavia sosiaalialan kehitysrahastoja.

26 ARTIKLA

Nuoriso

Yhteistyöllä tuetaan myös johdonmukaisen ja kattavan politiikan laatimista nuorten voimavarojen hyödyntämiseksi, jotta he yhteiskuntaan paremmin sopeutuneina voisivat hyödyntää kykyjään täysimääräisesti. Tässä yhteydessä yhteistyöllä tuetaan politiikkoja, toimenpiteitä ja toimintaa, joiden tavoitteena on

a) suojella lasten ja nuorten, erityisesti tyttöjen oikeuksia,

b) edistää nuorten taitoja, energiaa, kekseliäisyyttä ja kykyjä heidän taloudellisten, yhteiskunnallisten ja kulttuuristen mahdollisuuksiensa vahvistamiseksi ja työllistymismahdollisuuksiensa lisäämiseksi tuotannollisella alalla,

c) auttaa yhteiskunnan instituutioita antamaan lapsille mahdollisuus kehittää fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia ja taloudellisia voimavarojaan, ja

d) sopeuttaa selkkausten jälkeisissä olosuhteissa elävät lapset uudelleen yhteiskuntaan kuntoutusohjelmien avulla.

27 ARTIKLA

Kulttuurin kehittäminen

Kulttuurialan yhteistyöllä pyritään

a) sisällyttämään kulttuuriulottuvuus kaikkiin kehitysyhteistyön tasoihin,

b) tunnustamaan, säilyttämään ja edistämään kulttuuriin perustuvia arvoja ja identiteettejä kulttuurien välisen vuoropuhelun mahdollistamiseksi,

c) tunnustamaan, säilyttämään ja edistämään kulttuuriperinnön arvoa ja tukemaan alan toimintaedellytysten kehittämistä, ja

d) kehittämään kulttuuriteollisuutta ja parantamaan kulttuurihyödykkeiden ja -palvelujen markkinoille pääsyä.

3 JAKSO:

ALUEELLINEN YHTEISTYÖ JA YHDENTYMINEN

28 ARTIKLA

Yleinen lähestymistapa

Yhteistyöllä tuetaan tehokkaasti niiden tavoitteiden ja painopisteiden toteutumista, jotka ATK-valtiot ovat asettaneet itselleen osana alueiden ja tätä pienempien yksiköiden yhteistyötä ja yhdentymistä, alueiden välinen ja AKT-valtioiden keskinäinen yhteistyö mukaan luettuina. Alueelliseen yhteistyöhön voivat osallistua myös merentakaiset maat ja alueet sekä syrjäisimmät alueet. Tässä yhteydessä yhteistyötuella pyritään

a) edistämään AKT-valtioiden asteittaista integroitumista maailmantalouteen,

b) nopeuttamaan taloudellista yhteistyötä ja kehitystä AKT-valtioiden alueilla ja niiden välillä,

c) edistämään henkilöiden, tavaroiden, palvelujen, pääoman, työvoiman ja teknologian vapaata liikkuvuutta AKT-valtioiden kesken,

d) nopeuttamaan AKT-valtioiden talouksien monipuolistumista sekä alueita ja sitä pienempiä yksiköitä koskevien yhteistyöpolitiikkojen koordinoitua ja yhdenmukaistamista, ja

e) edistämään ja laajentamaan AKT-valtioiden sisäistä ja niiden välistä kauppaa sekä kauppaa kolmansien maiden kanssa.

29 ARTIKLA

Alueellinen taloudellinen yhdentyminen

Alueellista taloudellista yhdentymistä koskevalla yhteistyöllä tuetaan

a) seuraavien tahojen toimintaedellytysten kehittämistä ja vahvistamista:

i) AKT-valtioiden alueellisen yhteistyön ja yhdentymisen edistämiseksi perustamat alueellista yhdentymistä toteuttavat instituutiot ja järjestöt, ja

ii) kansalliset hallinnot ja parlamentit alueellista yhdentymistä koskevissa kysymyksissä,

b) vähiten kehittyneiden AKT-valtioiden osallistumista alueellisten markkinoiden luomiseen ja siitä saatavien hyötyjen jakamista,

c) alakohtaisten uudistuspolitiikkojen täytäntöönpanoa aluetasolla,

d) kaupan ja maksujen vapauttamista,

e) rajat ylittävien, sekä kotimaisten että ulkomaisten investointien sekä muiden alueiden tai tätä pienempien yksiköiden taloudellista yhdentymistä koskevien aloitteiden edistämistä, ja

f) alueellisesta yhdentymisestä johtuvien siirtymäkauden nettokustannusten aiheuttamien vaikutusten huomioon ottamista julkisyhteisöjen tuloissa ja maksutaseessa.

30 ARTIKLA

Alueellinen yhteistyö

1. Alueellisen yhteistyön alalla tuetaan monia, hyvin erilaisia toiminnallisia ja aihepiirikohtaisia aloja, joilla ratkotaan erityisesti yhteisiä ongelmia ja hyödynnetään mittakaavaetuja, kuten

a) infrastruktuuria, erityisesti liikenteen ja tietoliikenteen aloilla, sen käyttövarmuutta ja siihen liittyviä palveluja, myös alueellisten mahdollisuuksien kehittämistä tieto- ja viestintätekniikan alalla,

b) ympäristöä, vesivarojen hallintaa ja energia-alaa,

c) terveyttä sekä yleissivistävää ja ammatillista koulutusta,

d) tutkimusta ja teknologista kehittämistä,

e) suuronnettomuuksiin varautumista ja niiden vaikutusten lieventämistä koskevia alueellisia aloitteita, ja

f) muita aloja, kuten asevalvontaa sekä huumeiden, järjestäytyneen rikollisuuden, rahanpesun, lahjonnan ja korruption torjuntaa.

2. Yhteistyöllä tuetaan myös AKT-valtioiden välisiä ja niiden sisäisiä yhteistyöjärjestelyjä ja -aloitteita.

3. Yhteistyöllä helpotetaan alueellisen poliittisen vuoropuhelun edistämistä ja kehittämistä seuraavilla aloilla: selkkausten estäminen ja ratkaiseminen, ihmisoikeudet ja demokratisointi sekä kehityksen eri toimijoiden välinen vaihto, verkottuminen ja liikkuvuuden edistäminen erityisesti kansalaisyhteiskunnassa

4 JAKSO:

AIHEPIIRIKOHTAISET JA LÄPILEIK- KAAVAT KYSYMYKSET

31 ARTIKLA

Sukupuolikesymykset

Yhteistyöllä autetaan vahvistamaan sellaisia politiikkoja ja ohjelmia, joilla parannetaan ja laajennetaan miesten ja naisten yhdenvertaista osallistumista sekä pyritään varmistamaan se kaikilla politiikan, talouden, yhteiskunnan ja kulttuurin osa-aloilla. Yhteistyöllä parannetaan kaikkien niiden resursien saantia, joita naiset tarvitsevat perusoikeuksiensa hyödyntämiseksi täysimääräisesti. Yhteistyöllä luodaan erityisesti tarkoitukseenmukainen kehitys

a) sukupuolisensitiivisen lähestymistavan ja sukupuolikesymysten sisällyttämiseksi kaikkiin kehitysyhteistyön tasoihin, myös ta-

louspolitiikkaan, strategioihin ja toimiin, sekä

b) naisia suosivien erityistoimenpiteiden käyttöönoton rohkaisemiseksi, esimerkiksi:

i) osallistuminen kansalliseen ja paikalliseen politiikantekoon,

ii) tuki naisjärjestöille,

iii) perussosiaalipalvelujen, erityisesti yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen, terveydenhoidon ja perhesuunnittelun saanti,

iv) tuotantoresurssien, erityisesti maaomaisuuden ja luoton saanti sekä työmarkkinoille pääsy, ja

v) naisten ottaminen erityisellä tavalla huomioon hätäapu- ja jälleenrakennustoimissa.

32 ARTIKLA

Ympäristö ja luonnonvarat

1. Yhteistyössä ympäristönsuojelun sekä luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja hallinnasta aloilla pyritään

a) ottamaan huomioon ympäristön kestävä kehitys kaikilla kehitysyhteistyön osa-alueilla sekä eri toimijoiden toteuttamissa tukiohjelmassa ja -hankkeissa,

b) kehittämään ja/tai vahvistamaan ympäristönhoidon tieteellisiä, teknisiä, inhimillisiä ja institutionaalisia toimintaedellytyksiä kaikkien ympäristöalan toimijoiden edun mukaisesti,

c) tukemaan erityistoimia ja -järjestelyjä, joilla ratkotaan kestävä kehityksen kannalta kriittisiä kysymyksiä, ja ottamaan huomioon nykyiset ja myöhemmin tehtävät, mineraali- ja luonnonvarojen koskevat alueelliset ja kansainväliset sitoumukset, jotka koskevat esimerkiksi

i) trooppisia metsiä, vesivaroja, rannikkojen ja meren luonnonvarojen sekä kalavarojen, luon-

nonvaraista kasvistoa ja eläimistöä, maalajikerrostumia ja luonnon monimuotoisuutta,

ii) herkästi haavoittuvien ekosysteemien (esim. koralliriuttojen) suojelua,

iii) uusiutuvia energialähteitä, erityisesti aurinkoenergiaa ja energiatehokkuutta,

iv) maaseudun ja kaupunkien kestävästä kehittämisestä,

v) aavikoitumista, kuivuutta ja metsien häviämistä,

vi) innovatiivisten ratkaisujen kehittämistä kaupunkien ympäristöongelmiin, ja vii) kestävästä kehityksestä perustuvan matkailun edistämistä,

d) ottamaan huomioon vaarallisen jätteen kuljetus- ja käsittelykysymykset.

2. Yhteistyössä otetaan huomioon myös

a) pienten AKT-saarivaltioiden haavoittuvuus erityisesti ilmastonmuutoksen aiheuttaman uhan suhteen,

b) kuivuus- ja aavikoitumisongelman paheneminen erityisesti vähiten kehittyneissä ja sisämaavaltioissa, ja

c) instituutioiden ja toimintaedellytysten kehittäminen.

33 ARTIKLA

Instituutioiden ja toimintaedellytysten kehittäminen

1. Yhteistyössä otetaan järjestelmällisesti huomioon institutionaaliset näkökohdat, ja sillä tuetaan AKT-valtioiden pyrkimyksiä kehittää ja vahvistaa sellaisia rakenteita, instituutioita ja menettelyjä, joiden avulla

a) edistetään ja tuetaan demokratiaa, ihmisarvoa, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja moniarvoisuutta yhteiskuntien sisäistä ja keskinäistä monimuotoisuutta kunnioittaen,

b) edistetään ja tuetaan kaikkien ihmisoi-
keuksien ja perusvapauksien yleismaailmalista ja ehdotonta kunnioittamista ja suojelua,

c) kehitetään ja vahvistetaan oikeusvaltiota ja parannetaan oikeussuojaa niin, että samanaikaisesti taataan oikeuslaitosten korkea taso ja riippumattomuus, ja

d) varmistetaan kaikkien julkisten laitosten avoin ja vastuullinen hallinto.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä lahjonnan ja korruption torjumiseksi yhteiskunnissaan.

3. Yhteistyöllä tuetaan AKT-valtioiden pyrkimyksiä kehittää julkisista laitoksistaan kasvua ja kehitystä edistäviä ja parantaa merkittävästi julkisten palvelujen tehokkuutta, koska niillä on vaikutusta tavallisten ihmisten elämään. Tässä yhteydessä yhteistyöllä tuetaan julkisen sektorin uudistamista, järjestyttämistä ja nykyaikaistamista. Yhteistyöllä tuetaan erityisesti

a) julkishallinnon uudistamista ja ajanmukaistamista,

b) oikeudellisia uudistuksia ja oikeusjärjestelmien nykyaikaistamista,

c) julkistalouden hoidon parantamista ja vahvistamista,

d) pankki- ja rahoitusalan uudistusten nopeuttamista,

e) julkisen varainhoidon parantamista ja julkisten hankintamenettelyjen uudistamista, ja

f) politiikan, hallinnon, talouden ja rahoituksen hajauttamista.

4. Yhteistyöllä tuetaan myös julkisen sektorin kriittisten toimintaedellytysten palauttamista ja/tai vahvistamista sekä sellaisia instituutioita, joita markkinatalouden toiminta edellyttää. Erityisesti tuetaan

a) markkinatalouden toiminnan mahdollistavien oikeudellisten ja sääntelyyn liittyvien

valmiuksien kehittämistä, kilpailu- ja kuluttajapolitiikka mukaan luettuina,

b) politiikan analysointi-, suunnittelu-, muotoilu- ja täytäntöönpanovalmiuksien parantamista erityisesti talouden, yhteiskunnan, ympäristön, tutkimuksen, tieteen, teknologian ja innovaatioiden aloilla,

c) rahoitus- ja rahalaitosten nykyaikaistamista, vahvistamista ja uudistamista sekä menettelyjen kehittämistä,

d) niiden toimintaedellytysten kehittämistä paikallis- ja kuntatasolla, joita tarvitaan hajauttamispolitiikan täytäntöön panemiseksi ja kansalaisten osallistumiseksi kehitysprosessiin nykyistä enemmän, ja

e) toimintaedellytysten kehittämistä muilla kriittisillä aloilla, esimerkiksi:

i) kansainväliset neuvottelut, ja

ii) ulkoisen tuen hallinnointi ja yhteensovittaminen.

5. Yhteistyö käsittää kaikki alat ja osat alueet valtiosta riippumattomien toimijoiden mukaantulon edistämiseksi ja niiden toimintaedellytysten kehittämiseksi sekä niiden ja kansallisten viranomaisten välisten tiedotus-, vuoropuhelu ja neuvottelumekanismien vahvistamiseksi myös aluetasolla.

II OSASTO

TALOUELLINEN JA KAUPALLINEN YHTEISTYÖ

1 LUKU

TAVOITTEET JA PERIAATTEET

34 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Taloudellisella ja kaupallisella yhteistyöllä pyritään edistämään AKT-valtioiden

sujuvaa ja asteittaista integroitumista maailmantalouteen niin, että niiden poliittiset valinnat ja ensisijaiset kehitystavoitteet otetaan asianmukaisesti huomioon ja siten edistetään kestävä kehitystä ja köyhyyden poistamista AKT-valtioissa.

2. Taloudellisen ja kaupallisen yhteistyön perimmäisenä tavoitteena on mahdollistaa AKT-valtioiden täysipainoinen osallistuminen kansainväliseen kauppaan. Tässä yhteydessä otetaan erityisesti huomioon AKT-valtioiden tarve osallistua aktiivisesti monenvälisiin kauppaneuvotteluihin. AKT-valtioiden nykyinen kehitystaso huomioon ottaen taloudellisessa ja kaupallisessa yhteistyössä pyritään siihen, että AKT-valtiot pysyvät hallitsemaan maailmanlaajuistumisen asettamia haasteita ja mukautumaan asteittain kansainvälisen kaupan uusiin ehtoihin; näin helpotetaan niiden siirtymistä vapaaseen maailmantalouteen.

3. Tästä varten taloudellisessa ja kaupallisessa yhteistyössä pyritään parantamaan AKT-valtioiden tuotanto-, toimitus- ja kaupankäyntivalmiuksia sekä niiden edellytyksiä houkutella investointeja. Lisäksi yhteistyöllä pyritään luomaan uutta kaupankäyntidynamiikkaa sopimuspuolten välille, vahvistamaan AKT-valtioiden kauppa- ja investointipolitiikkaa sekä parantamaan niiden valmiuksia käsitellä kaikkia kaupan alan kysymyksiä.

4. Taloudellisessa ja kaupallisessa yhteistyössä noudatetaan täysin WTO:n määräyksiä erityis- ja erilliskohtelu mukaan luettuina, osapuolten molemminpuoliset edut ja niiden kehitystaso huomioon ottaen.

35 ARTIKLA

Periaatteet

1. Taloudellinen ja kaupallinen yhteistyö perustuu todelliseen, vahvistettuun ja strategiseen kumppanuuteen. Se perustuu myös kattavaan lähestymistapaan, joka rakentuu aiempien AKT-EY-sopimusten vahvuuksille ja saavutuksille, ja jossa hyödynnetään kaikkia käytettävissä olevia keinoja edellä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi kohdist-

malla tarkastelu tarjonnan ja kysynnän ongelmiin. Tässä yhteydessä kiinnitetään erityistä huomiota kaupan kehittämistoimiin keinona vahvistaa AKT-valtioiden kilpailukykyä. Yhteisön tukemissa AKT-valtioiden kehitysstrategioissa painotetaan sen vuoksi kaupan kehittämistä asian edellyttämällä tavalla.

2. Taloudellinen ja kaupallinen yhteistyö rakentuu alueellista yhdentymistä koskeville AKT-valtioiden aloitteille, ja siinä otetaan huomioon, että alueellinen yhdentymisen on avainasemassa integroitaessa AKT-valtioita maailmantalouteen.

3. Taloudellisessa ja kaupallisessa yhteistyössä otetaan huomioon AKT-valtioiden ja alueiden erilaiset tarpeet ja kehitystaso. Tässä yhteydessä osapuolet vahvistavat sitoumuksensa varmistaa kaikille AKT-valtioille erityis- ja erilliskohtelu, jatkaa vähiten kehittyneiden AKT-valtioiden erityiskohtelua ja ottaa pienten valtioiden, sisämaavaltioiden ja saarivaltioiden haavoittuva asema asianmukaisesti huomioon.

2 LUKU

UUDET KAUPPAJÄRJESTELYT

36 ARTIKLA

Yksityiskohtaiset säännöt

1. Edellä esitetyt tavoitteet ja periaatteet huomioon ottaen osapuolet sopivat tekevänsä uusia Maailman kauppajärjestön (WTO) sääntöjen mukaisia kaupankäyntijärjestelyjä, joilla poistetaan asteittain niiden välisen kaupan esteitä ja vahvistetaan yhteistyötä kaikilla kauppaan liittyvillä aloilla.

2. Osapuolet sopivat, että uudet kaupankäyntijärjestelyt otetaan käyttöön asteittain, ja tunnustavat, että valmisteluvaihe on näin ollen tarpeen.

3. Uusiin kaupankäyntijärjestelyihin siirtymiseen helpottamiseksi pidetään neljännen

AKT-EY-yleissopimuksen nojalla sovelletut ei-vastavuoroiset kauppaedut valmisteluvaiheen ajan voimassa kaikkien AKT-valtioiden osalta tämän sopimuksen liitteessä V määritellyin ehdoin.

4. Tässä yhteydessä osapuolet vahvistavat tämän sopimuksen liitteeseen V liitettyjen perushyödykkeitä koskevien pöytäkirjojen merkityksen. Ne ovat yhtä mieltä tarpeesta tarkastella kyseisiä pöytäkirjoja uusien kaupankäyntijärjestelyjen yhteydessä, erityisesti sitä, miten yhteensopivia ne ovat WTO:n sääntöjen kanssa; tarkoituksena on suojata niiden tarjoamat edut pitäen mielessä sokeria koskevan pöytäkirjan erityinen oikeusasema.

37 ARTIKLA

Menettelyt

1. Talouskumppanuussopimukset neuvotellaan valmisteluvaiheen aikana, joka päättyy viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2007. Uusia kaupankäyntijärjestelyjä koskevat viralliset neuvottelut alkavat syyskuussa 2002, ja uudet järjestelyt tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008, paitsi jos osapuolet sopivat aiemmasta ajankohdasta.

2. Kaikki tarvittavat toimenpiteet toteutetaan sen varmistamiseksi, että neuvottelut saadaan menestykselliseen päätökseen valmisteluvaiheen kuluessa. Tätä varten uusia kaupankäyntijärjestelyjä koskevien virallisten neuvottelujen alkamista edeltävä aika käytetään tehokkaasti neuvottelujen alkuvaiheiden tekemiseen.

3. Valmisteluvaihetta käytetään myös AKT-valtioiden julkisen ja yksityisen sektorin toimintaedellytysten kehittämiseen kilpailukykyä vahvistavat toimenpiteet mukaan luettuina, alueellisten järjestöjen vahvistamiseen ja alueellista kaupallista yhdentymistä koskevien aloitteiden sekä tarvittaessa talousarvion sopeuttamisen ja julkisen talouden uudistamisen tukemiseen, infrastruktuurin nykyaikaistamiseen ja kehittämiseen sekä investointien edistämiseen.

4. Osapuolet tarkastelevat säännöllisesti valmistelujen ja neuvottelujen etenemistä ja suorittavat vuonna 2006 kaikille maille suunniteltujen järjestelyjen virallisen ja kattavan tarkastelun sen varmistamiseksi, että valmisteluihin tai neuvotteluihin ei tarvita lisäaikaa.

5. Talouskumppanuussopimuksia koskevat neuvottelut aloitetaan niiden AKT-valtioiden kanssa, jotka katsovat olevansa siihen valmiita, niiden tarkoituksenmukaisena pitämällä tasolla ja AKT-valtioiden ryhmän sopimien menettelyjen mukaisesti AKT-valtioiden alueellinen yhdentymisprosessi huomioon ottaen.

6. Yhteisö arvioi vuonna 2004 sellaisten muiden kuin vähiten kehittyneiden maiden tilannetta, jotka yhteisön kanssa neuvoteltuaan päättävät, että ne eivät ole valmiita tekemään talouskumppanuussopimuksia, ja tarkastelee kaikkia vaihtoehtoisia mahdollisuuksia luoda näitä maita varten uusi kaupan alan kehys, joka vastaa niiden senhetkistä tilannetta ja on WTO:n sääntöjen mukainen.

7. Talouskumppanuussopimuksia koskeissa neuvotteluissa pyritään erityisesti vahvistamaan aikataulu osapuolten välisen kaupan esteiden asteittaiselle poistamiselle WTO:n asianomaisten sääntöjen mukaisesti. Yhteisön puolelta kaupan vapauttaminen perustuu yhteisön voimassa olevaan säännöstöön, ja sen tavoitteena on AKT-valtioiden markkinoille pääsyn parantaminen nykyisestään muun muassa alkuperäsääntöjä tarkistamalla. Neuvotteluissa otetaan huomioon kehitystaso ja kaupan alan toimenpiteiden sosio-ekonomiset vaikutukset AKT-valtioille sekä niiden edellytykset mukauttaa taloutensa vapauttamisprosessiin. Tästä syystä neuvottelut ovat mahdollisimman joustavia vahvistettaessa riittävän siirtymäkauden kesto ja lopullinen tuotekate, ja niissä otetaan huomioon herkäät alat sekä epäsymmetria tariffien poistamista koskevilla aikatauluilla niin, että kulloinkin voimassa olevia WTO:n sääntöjä noudatetaan.

8. Osapuolet tekevät tiivistä yhteistyötä WTO:ssa puolustaakseen sovittuja järjestely-

jä erityisesti käytettävissä olevan joustovaran osalta.

9. Yhteisö aloittaa vuoteen 2000 mennessä prosessin, jonka ansiosta monenvälisten kauppaneuvottelujen loppuun mennessä ja viimeistään vuonna 2005 kaikista vähiten kehittyneistä maista peräisin olevat lähes kaikki tuotteet saavat tullittoman pääsyn markkinoille. Prosessi rakentuu neljännen AKT-EY-yleissopimuksen voimassa oleviin kaupan alan määräyksiin, ja sen avulla yksinkertaistetaan ja tarkistetaan vähiten kehittyneiden maiden vientiin sovellettavia alkuperäsääntöjä, myös kumulaatiomääräyksiä.

38 ARTIKLA

Yhteinen kaupan alan ministerikomitea

1. Perustetaan AKT:n ja EY:n yhteinen kaupan alan ministerikomitea.

2. Kaupan alan ministerikomitea kiinnittää erityistä huomiota käytäviin monenvälisiin kauppaneuvotteluihin ja tarkastelee pidemmälle menevien vapauttamista koskevien aloitteiden vaikutuksia AKT:n ja EY:n väliseen kauppaan sekä AKT-valtioiden talouskehitystä. Se tekee tarvittavia suosituksia AKT-EY-kaupankäyntijärjestelyihin perustuvien etujen säilyttämiseksi.

3. Kaupan alan ministerikomitea kokoontuu vähintään kerran vuodessa. Ministerineuvosto vahvistaa sen työjärjestyksen. Komitea koostuu AKT-valtioiden ja yhteisön edustajista.

3 LUKU:

YHTEISTYÖ KANSAINVÄLISISSÄ YHTEYKSISSÄ

39 ARTIKLA

Yleiset määräykset

1. Osapuolet korostavat, miten tärkeää on niiden aktiivinen toiminta WTO:ssa ja muis-

sa asianmukaisissa kansainvälisissä järjestöissä, siten, että ne liittyvät järjestöjen jäseniksi ja seuraamalla tiiviisti niissä vireillä olevia asioita ja niiden toimintaa.

2. Osapuolet sopivat tekevänsä tiivistä yhteistyötä yhteisten etujensa määrittelemiseksi ja edistämiseksi kansainvälisessä talouden ja kaupan alan yhteistyössä, erityisesti WTO:ssa, muun muassa osallistumalla tulevien monenvälisten kauppaneuvottelujen esityslistan laatimiseen ja käsittelyyn. Tässä yhteydessä kiinnitetään erityistä huomiota AKT-valtioista peräisin olevien tuotteiden yhteisön ja muille markkinoille pääsyn edistämiseen.

3. Osapuolet ovat yksimielisiä myös siitä, että WTO:n sääntöjen on oltava joustavia AKT-valtioiden kehitystason ja sen huomioon ottamiseksi, mitä vaikeuksia niillä on velvoitteidensa täyttämiseksi. Ne ovat yhtä mieltä myös siitä, että AKT-valtiot tarvitsevat teknistä apua sitoumustensa täytäntöönpanoon.

4. Yhteisö sopii auttavansa AKT-valtioita niiden pyrkimyksissä liittyä tämän sopimuksen määräysten mukaisesti kyseisten järjestöjen aktiivisiksi jäseniksi siten, että se kehittää tarvittavia valmiuksia osallistua asianmukaisen sopimusten neuvottelemiseen, tekemiseen, valvontaan ja täytäntöönpanoon.

40 ARTIKLA

Perushyödykkeet

1. Osapuolet tunnustavat tarpeen varmistaa perushyödykkeiden kansainvälisten markkinoiden nykyistä parempi toiminta ja lisätä niiden avoimuutta.

2. Ne vahvistavat valmiutensa vauhdittaa keskinäisiä neuvottelujaan perushyödykkeitä käsittelevissä kansainvälisissä yhteyksissä ja organisaatioissa.

3. Tätä tarkoitusta varten vaihdetaan kumman tahansa osapuolen pyynnöstä näkemyksiä

– voimassa olevien kansainvälisten sopimusten tai hallitustenvälisen erityistyöryhmien toiminnasta niiden parantamiseksi ja tehostamiseksi markkinoilla vallitsevien suuntausten mukaisesti, ja

– silloin, kun ehdotetaan kansainvälisen sopimuksen tekemistä tai uusimista tai hallitustenvälisen erityistyöryhmän perustamista.

Tällaisen näkemysten vaihdon tavoitteena on kunkin osapuolen etujen huomioon ottaminen, ja sitä voidaan tarvittaessa harjoittaa kaupan alan ministerikomiteassa.

4 LUKU:

PALVELUJEN KAUPPA

41 ARTIKLA

Yleiset määräykset

1. Osapuolet korostavat palvelujen kasvavaa merkitystä kansainvälisessä kaupassa ja niiden merkittävää osuutta taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa kehityksessä.

2. Osapuolet vahvistavat palvelukaupan yleissopimuksen (GATS) yhteydessä tekemänsä sitoumukset ja korostavat tarvetta soveltaa palvelujen AKT-toimittajiin erityis- ja erilliskohtelua.

3. Kaupan ja palvelujen asteittaista vapauttamista koskevissa neuvotteluissa yhteisö sitoutuu GATS-sopimuksen XIX artiklan mukaisesti suhtautumaan myönteisesti AKT-valtioiden ensisijaisiin, EY:n aikataulun kehittämistä koskeviin tavoitteisiin niiden erityistarpeiden täyttämiseksi.

4. Osapuolet sopivat tavoitteekseen laajentaa kumppanuuttaan talouskumppanuussopimusten mukaisesti ja sen jälkeen, kun ne ovat saaneet kokemusta GATS-sopimuksen mukaisen suosituimmuusvelvoitteen soveltamisesta, koskemaan palvelujen vapauttamista

GATS-sopimuksen määräysten mukaisesti; erityisesti kyseeseen tulevat määräykset kehitysmaiden liittymisestä vapauttamista koskeviin sopimuksiin.

5. Yhteisö tukee AKT-valtioiden pyrkimyksiä vahvistaa niiden edellytyksiä tarjota palveluja. Erityistä huomiota kiinnitetään työvoimaan, liiketoimintaan, jakeluun, rahoitukseen, matkailuun, kulttuuriin ja rakentamiseen liittyviin palveluihin sekä niihin liittyviin teknisiin palveluihin AKT-valtioiden kilpailukyvyyn parantamiseksi ja sitä kautta AKT-valtioiden tavara- ja palvelukaupan arvon ja määrän lisäämiseksi.

42 ARTIKLA

Merikuljetukset

1. Osapuolet tunnustavat turvallisessa ja puhtaassa meriympäristössä harjoitettavien, tehokkaiden ja kustannustehokkaiden merikuljetuspalvelujen merkityksen tärkeimpänä kuljetusmuotona, jolla helpotetaan kansainvälistä kauppaa ja joka toimii siten yhtenä talouden ja kaupan kehittämisen taustavoimista.

2. Osapuolet sitoutuvat edistämään merikuljetusten vapauttamista ja tässä tarkoituksessa soveltavat tehokkaasti periaatetta, joka koskee syrjimätöntä ja rajoittamatonta pääsyä kansainvälisille merikuljetusmarkkinoille kaupallisin perustein.

3. Kukin osapuoli muun muassa myöntää toisen osapuolen kansalaisten tai yritysten liikennöimille laivoille ja jommankumman osapuolen alueella rekisteröidyille laivoille vähintään samat etuudet kuin omille laivoilleen satamiin pääsyn, satamien infrastruktuurin ja muiden meriliikenteen oheispalvelujen käytön, niihin liittyvien maksujen ja tullipalvelujen sekä lastaukseen ja purkuun tarkoitettujen ankkuripaikkojen ja muiden tilojen osoittamisen osalta.

4. Yhteisö tukee AKT-valtioiden pyrkimyksiä kehittää ja edistää tehokkaita ja kustannustehokkaita merikuljetuspalveluja

AKT-valtioissa niiden toimijoiden osuuden kasvattamiseksi kansainvälisissä laivauspalveluissa.

43 ARTIKLA

Tieto- ja viestintätekniikat sekä tietoyhteiskunta

1. Osapuolet tunnustavat tieto- ja viestintätekniikoiden tärkeän aseman sekä aktiivisen osallistumisen tietoyhteiskuntaan ennakkoedellytyksiksi sille, että AKT-valtiot onnistuvat integroitumaan maailmantalouteen.

2. Näin ollen ne toistavat voimassa olevien monenvälisten sopimusten, erityisesti GATS-sopimukseen liitetyn perustelevisiennästä tehdyn pöytäkirjan, yhteydessä tekemänsä sitoumukset ja kehottavat niitä AKT-valtioita, jotka eivät vielä ole kyseisten sopimusten osapuolia, liittymään niihin.

3. Lisäksi osapuolet sopivat osallistuvansa täysimääräisesti ja aktiivisesti kaikkiin alalla jatkossa mahdollisesti käytäviin kansainväliin neuvotteluihin.

4. Tätä varten osapuolet toteuttavat toimenpiteitä, joilla tieto- ja viestintätekniikoiden hyödyntäminen tehdään AKT-valtioiden kansalaisille helpoksi, esimerkiksi

– kehittämällä uusiutuvia ja kohtuuhintaisia energialähteitä ja edistämällä niiden käyttöä, ja

– kehittämällä ja hyödyntämällä kustannuksiltaan edullisia ja nykyistä laajempia langattomia verkkoja.

5. Lisäksi osapuolet sopivat vauhdittavansa keskinäistä yhteistyötä tieto- ja viestintätekniikoiden sekä tietoyhteiskunnan aloilla. Yhteistyössä keskitytään erityisesti viestintäjärjestelmien nykyistä parempaan täydentävyyteen ja yhdenmukaisuuteen kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla sekä niiden mukauttamiseen uuden teknologian vaatimuksiin.

5 LUKU:

KAUPPAAN LIITTYVÄT ALAT

44 ARTIKLA

Yleiset määräykset

1. Osapuolet tunnustavat uusien kaupan liittyvien alojen kasvavan merkityksen pyrittäessä helpottamaan AKT-valtioiden asteittaista integroitumista maailmantalouteen. Näin ollen ne sopivat vahvistavansa näiden alojen yhteistyötä osallistumalla täysimääräisesti ja koordinoitusti asianomaisiin kansainvälisiin foorumeihin ja sopimuksiin.

2. Tämän sopimuksen määräysten ja osapuolten sopimien kehitysstrategioiden mukaisesti yhteisö tukee AKT-valtioiden pyrkimyksiä vahvistaa niiden valmiuksia toimia kaikilla kaupan liittyvillä aloilla, mihin tarvittaessa sisältyy niiden institutionaalisten puitteiden kehittäminen ja tukeminen.

45 ARTIKLA

Kilpailupolitiikka

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että tehokkaiden ja järkevien kilpailupolitiikkojen ja -sääntöjen laatiminen ja soveltaminen ovat ratkaisevassa asemassa pyrittäessä parantamaan ja turvaamaan investointien kannalta suotuisa toimintaympäristö, kestävä teollistamisprosessi ja avoimuus markkinoille pääsyssä.

2. Terveen kilpailun vääristymien poistamiseksi sekä kunkin AKT-valtion kehitystaso ja erilaiset taloudelliset tarpeet asianmukaisesti huomioon ottaen osapuolet sitoutuvat panemaan täytäntöön kansallisia ja alueellisia sääntöjä ja politiikkoja. Tähän kuuluu sellaisten yritysten välisten sopimusten, yritysten yhteenliittymien päätösten ja yritysten yhteisten toimintatapojen valvonta ja määräytyissä tapauksissa kieltäminen, joiden tavoitteena tai seurauksena on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen. Edelleen osapuolet sopivat kieltävänsä sen, että yksi tai useampi yritys käyttäisi määräävää asemaan-

sa väärin yhteisön markkinoilla tai AKT-valtioiden alueella.

3. Osapuolet sopivat myös vahvistavansa alan yhteistyötä tehokkaiden kilpailupolitiikkojen laatimiseksi ja tukemiseksi tarkoituksenmukaisten kansallisten kilpailuelinten toimesta, jotka asteittain varmistavat sen, että niin yksityiset kuin valtion yritykset soveltavat kilpailusääntöjä tehokkaasti. Tämän alan yhteistyöhön kuuluu erityisesti avustaminen tarkoituksenmukaisen lainsäädäntökehityksen laatimisessa ja sen hallinnollisessa toimeenpanossa, ottaen huomioon erityisesti vähiten kehittyneiden maiden erityistilanne.

46 ARTIKLA

Teollis- ja tekijänoikeuksien suojaaminen

1. Osapuolet tunnustavat tarpeen varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien, kaupallisen omaisuuden oikeuksien sekä muiden, teollis- ja tekijänoikeuksien kaupan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'TRIPS-sopimus', soveltamisalaan kuuluvien oikeuksien, myös maantieteellisten merkintöjen, riittävän ja tehokkaan suojan kansainvälisten standardien mukaisesti kahdenvälisen kaupan vääristymien ja esteiden vähentämiseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta osapuolten kannanottoja monenvälisissä neuvotteluissa.

2. Osapuolet korostavat tässä yhteydessä sitä, miten tärkeää on liittyä WTO-sopimukseen liittyvään teollis- ja tekijänoikeuksien kaupan liittyvistä näkökohdista tehtyyn TRIPS-sopimukseen ja biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen (CBD-yleissopimus).

3. Ne ovat myös yksimielisiä tarpeesta liittyä kehitystasonsa mukaisesti kaikkiin TRIPS-sopimuksen I osassa mainittuihin, teollis- ja tekijänoikeuksista sekä kaupallisen omaisuuden oikeuksista tehtyihin kansainvälisiin sopimuksiin.

4. Yhteisö, jäsenvaltiot ja AKT-valtiot voivat harkita sopimusten tekemistä sellaisia tuotteita koskevien tavaramerkkien ja maan-

tieteellisten merkintöjen suojelemiseksi, joilla on erityistä merkitystä jommallekummalle osapuolelle.

5. Tässä sopimuksessa teollis- ja tekijänoikeuksien piiriin luetaan erityisesti tekijänoikeus mukaan luettuina tietokoneohjelmien tekijänoikeus ja lähioikeudet, myös taiteelliset mallit, ja teollinen omaisuus, johon kuuluvat hyödyllisyysmallit, patentit, myös bioteknisiä keksintöjä ja kasvilajikkeita tai muita tehokkaita erityisjärjestelmiä koskevat patentit, teollismallit, maantieteelliset merkinnot, myös suojatut alkuperänimitykset, tavaroitten tai palvelujen tavaramerkit, integroitujen piirien piirimallit sekä tietokantojen oikeudellinen suoja ja epäterveeltä kilpailulta suojautuminen, siten kuin on määrätty teollisuusomistusoikeuden suojelemista koskevan Pariisin sopimuksen 10 a artiklassa, sekä taitotietoa koskevien julkaisemattomien tietojen suojelua.

6. Lisäksi osapuolet sopivat vahvistavansa alan yhteistyötään. Pyynnöstä ja yhteisesti sovituin ehdoin yhteistyö voidaan ulottaa muun muassa seuraaville aloille: teollis- ja tekijänoikeuksien suojaa ja noudattamista koskevien lakien ja asetusten valmistelu, kyseisten oikeuksien oikeudenhaltijan toimesta tapahtuvan väärinkäytön ja kilpailijoiden toimesta tapahtuvan näiden oikeuksien rikkomisten estäminen, kansallisten ja alueellisten virastojen ja muiden elinten perustaminen ja vahvistaminen, myös tuki toimeenpanoon ja suojeluun osallistuville alueellisille teollis- ja tekijänoikeusjärjestöille henkilöstön koulutus mukaan luettuna.

47 ARTIKLA

Standardointi ja sertifiointi

1. Osapuolet sopivat tiivistävänsä yhteistyötään standardoinnin, sertifiointin ja laadunvarmistuksen aloilla poistaakseen tarpeettomia teknisiä esteitä ja vähentääkseen kyseisillä aloilla vallitsevia keskinäisiä eroavuuksia siten, että helpotetaan kauppaa.

Tässä yhteydessä osapuolet vahvistavat WTO-sopimukseen liitetyn kaupan teknisistä

esteistä tehdyn sopimuksen (TBT-sopimus) nojalla tekemänsä sitoumuksen.

2. Yhteistyöllä standardoinnin ja sertifiointin aloilla pyritään edistämään osapuolten välillä yhteensopivia järjestelmiä, erityisesti:

- TBT-sopimuksen mukaisia, myös alakohtaisia toimenpiteitä kansainvälisten teknisten määräysten, standardien ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen käytön lisäämiseksi AKT-valtioiden talouden kehitystaso huomioon ottaen,

- yhteistyötä laatujohtamisen ja laadunvarmistuksen aloilla tietyillä AKT-valtioiden kannalta merkittävillä aloilla,

- tukea AKT-valtioiden aloitteille toimintaedellytysten kehittämiseksi vaatimustenmukaisuuden arvioinnin, mittaus toiminnan ja standardoinnin aloilla, ja

- toimivien yhteyksien kehittämistä AKT-valtioiden sekä eurooppalaisten standardointi-, vaatimustenmukaisuuden arviointi- ja sertifiointilaitosten välille.

3. Osapuolet sopivat harkitsevansa ajallaan vastavuoroista tunnustamista koskevien sopimusten neuvottelemista aloilla, joilla on niille molemmille taloudellista merkitystä.

48 ARTIKLA

Terveys- ja kasvinsuojelutoimet

1. Osapuolet tunnustavat kunkin osapuolen oikeuden ottaa käyttöön tai saattaa voimaan terveys- ja kasvinsuojelutoimia, jotka ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi, edellyttäen, että kyseiset toimet eivät yleisesti ottaen toimi mielivaltaisen syrjinnän tai kaupan peitellyn rajoittamisen muotona. Tätä tarkoitusta varten osapuolet vahvistavat WTO-sopimukseen liitetyn, terveys- ja kasvinsuojelutoimista tehdyn sopimuksen (SPS-sopimus) yhteydessä tekemänsä sitoumukset osapuolten kehitystaso huomioon ottaen.

2. Edelleen osapuolet sitoutuvat SPS-sopimuksen mukaisesti vahvistamaan koordinoitua, kuulemistä ja tiedottamista ehdotettuja terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevien ilmoitusten ja niiden soveltamisen osalta aina, kun kyseiset toimet voivat vaikuttaa jommankumman osapuolen etuihin. Ne myös sopivat ennalta järjestettävästä kuulemisesta ja koordinoinnista Codex Alimentariuksen, kansainvälisen eläintautiviraston ja kansainvälisen kasvinsuojeluyhteisöön liittyvien osapuolten yhteydessä yhteisten etujensa edistämiseksi.

3. Osapuolet sopivat lujittavansa yhteistyötään AKT-valtioiden julkisen ja yksityisen sektorin toimintaedellytysten vahvistamiseksi tällä alalla.

49 ARTIKLA

Kauppa ja ympäristö

1. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa edistää kansainvälisen kaupan kehittämistä niin, että varmistetaan ympäristön kestävä ja järkevä hoito alan kansainvälisten sopimusten ja sitoumusten mukaisesti sekä osapuolten kehitystaso asianmukaisesti huomioon ottaen. Ne ovat yhtä mieltä siitä, että AKT-valtioiden erityistarpeet ja -vaatimukset olisi otettava huomioon ympäristöalan toimien suunnittelussa ja toteutuksessa.

2. Rio de Janeiron periaatteet mielessä pitäen ja sen edistämiseksi, että kauppa ja ympäristö tukisivat toisiaan, osapuolet sopivat vahvistavansa yhteistyötään tällä alalla. Yhteistyön erityisiä tavoitteita ovat johdonmukaisten kansallisten, alueellisten ja kansainvälisten politiikkojen laatiminen, ympäristöön liittyvien tuotteiden ja palvelujen laadunvalvonnan vahvistaminen sekä ympäristöä säästävien tuotantomenetelmien kehittäminen asianomaisilla aloilla.

50 ARTIKLA

Kauppa ja työelämä koskevat normit

1. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa keskeisimpiin kansainvälisesti tunnustettuihin,

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) asianomaisissa sopimuksissa määriteltyihin työelämää koskeviin säännöksiin. Erityisesti kyseeseen tulevat järjestäytymisoikeus ja kollektiivinen neuvotteluoikeus, pakkotyön poistaminen, lapsityövoiman pahimpien esiintymismuotojen poistaminen sekä syrjimättömyys työhönotossa.

2. Osapuolet sopivat vahvistavansa yhteistyötään erityisesti seuraavilla aloilla:

- asianomaista lainsäädäntöä ja työelämää koskevia säännöksiä koskevien tietojen vaihto,

- kansallisen työlain säädännön laatiminen ja voimassa olevan lainsäädännön vahvistaminen,

- kasvatukselliset ja tietoisuutta lisäävät ohjelmat, ja

- kansallisen lainsäädännön ja työelämää koskevien säännösten noudattamisesta huolehtiminen.

3. Osapuolet sopivat, että työelämää koskevia säännöksiä ei olisi käytettävä protektionistisiin tarkoituksiin kaupankäynnissä.

51 ARTIKLA

Kuluttajapolitiikka ja kuluttajien terveyden suojeleminen

1. Osapuolet sopivat vahvistavansa yhteistyötään kuluttajapolitiikan ja kuluttajien terveyden suojelun alalla niin, että kansallinen lainsäädäntö otetaan asianmukaisesti huomioon kaupan esteiden välttämiseksi.

2. Yhteistyöllä pyritään erityisesti parantamaan alan institutionaalisia ja teknisiä toimintaedellytyksiä, perustamaan keskinäiseen tiedotukseen tarkoitettuja, vaarallisia tuotteita koskevia nopeita varoitussysteemejä, vaihtamaan tietoja ja kokemuksia tuotteita ja tuoteturvallisuutta koskevan, markkinoille saatamisen jälkeisen valvonnan käyttöönotosta ja toiminnasta, parantamaan kuluttajille an-

nettavia tietoja hinnoista sekä tarjolla olevien tuotteiden ja palvelujen ominaisuuksista, kannustamaan riippumattomien kuluttajajärjestöjen ja kuluttajien edustajien välisten yhteyksien luomista, parantamaan kuluttajapolitiikkojen ja -järjestelmien yhteensopivuutta, ilmoittamaan lainsäädännön toimeenpanosta ja edistämään yhteistyötä haitallisten tai sopimattomien liiketapojen tutkimisessa sekä panemaan täytäntöön vientikieltoja osapuolten välisessä sellaisten tavaroiden ja palvelujen kaupassa, joiden markkinoille saattaminen on kielletty niiden tuotantomaassa.

52 ARTIKLA

Verotusta koskeva poikkeuslauseke

1. Tämän sopimuksen määräysten mukaisesti myönnetty suosituimmuuskohtelu tai mikä tahansa tämän sopimuksen nojalla tehty järjestely ei koske nykyisiä tai tulevia veroetuisuuksia, joita osapuolet myöntävät kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehtyjen sopimusten tai muiden verotusjärjestelyjen tai kansallisen verolainsäädännön perusteella, sanotun kuitenkaan rajoittamatta liitteessä IV olevan 31 artiklan määräysten soveltamista.

2. Mikään tässä sopimuksessa tai sen nojalla tehdyssä järjestelyssä ei voi estää minkään sellaisen toimenpiteen käyttöönottoa tai toteuttamista, jonka tarkoituksena on estää verojen kiertäminen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehtyjen sopimusten tai muiden verotusjärjestelyjen tai kansallisen verolainsäädännön verotusta koskevien määräysten ja sääntöjen mukaisesti.

3. Mikään tässä sopimuksessa tai sen nojalla tehdyssä järjestelyssä ei voi estää osapuolten verolainsäädäntönsä asiaa koskevia säännöksiä soveltaessaan tekemästä eroa eri tilanteissa olevien veronmaksajien välillä erityisesti näiden asuinpaikan osalta tai sen osalta, minne ne ovat sijoittaneet pääomansa.

6 LUKU:

YHTEISTYÖ MUILLA ALOILLA

53 ARTIKLA

Kalastusalan sopimukset

1. Osapuolet ilmoittavat valmiudestaan neuvotella kalastusalan sopimuksia, joiden tavoitteena on kestävien ja molempia osapuolia tyydyttävien edellytysten takaaminen AKT-valtioiden kalastustoiminnalle.

2. Tällaisia sopimuksia tehtäessä tai täytäntöön pantaessa AKT-valtiot eivät saa harjoittaa syrjintää yhteisöä kohtaan tai jäsenvaltioiden kesken, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kehitysmaiden välisiä erityisjärjestelyjä samalla maantieteellisellä alueella, vastaavuoiset kalastusalan järjestelyt mukaan luettuina. Myöskään yhteisö ei saa harjoittaa AKT-valtioita kohtaan syrjintää.

54 ARTIKLA

Elintarviketurva

1. Yhteisö sitoutuu saatavilla olevien maataloustuotteiden osalta huolehtimaan siitä, että vientituet voidaan vahvistaa nykyistä aiemmin kaikille AKT-valtioille sen tuotevalikoiman osalta, joka on määritelty kyseisten valtioiden ilmoittamien elintarviketarpeiden perusteella.

2. Ennakkovahvistus tehdään vuodeksi, ja sitä sovelletaan kunakin vuonna tämän sopimuksen voimassaolon ajan niin, että tukitaso määritellään komission tavallisesti noudattamien menetelmien mukaisesti.

3. Niiden AKT-valtioiden, jotka sitä pyytävät osana elintarviketurvapolitiikkaansa, kanssa voidaan sopia erityisjärjestelyistä.

4. Edellä 3 kohdassa tarkoitetut erityisjärjestelyt eivät saa vaarantaa AKT-valtioiden alueiden tuotantoa ja kauppavirtoja.

4. OSA:

KEHITYSRAHOITUSYHTEISTYÖ

I OSASTO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

1 LUKU:

TAVOITTEET, PERIAATTEET, SUUNTAVIIVAT JA TUKIKELPOISUUS

55 ARTIKLA

Tavoitteet

Kehitysrahoitusyhteistyön tavoitteena on riittäviä rahoitusvaroja ja tarkoituksenmukaista teknistä apua antamalla tukea ja edistää AKT-valtioiden pyrkimyksiä saavuttaa tässä sopimuksessa asetetut tavoitteet yhteisen edun mukaisesti ja keskinäisen riippuvuuden hengessä.

56 ARTIKLA

Periaatteet

1. Kehitysrahoitusyhteistyötä toteutetaan AKT-valtioiden vahvistamien kehitystä koskevien tavoitteiden, strategioiden ja painopisteiden perusteella ja niiden mukaisesti sekä kansallisella että alueellisella tasolla. Niiden maantieteelliset, yhteiskunnalliset ja kulttuuriset erityispiirteet samoin kuin niiden erityiset voimavarat otetaan huomioon. Lisäksi yhteistyöllä

a) edistetään paikallista itsehallintaa kaikilla kehitysprosessin eri tasoilla,

b) ilmennetään keskinäisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin perustuvaa kumppanuutta,

c) korostetaan ennustettavuuden ja varmuuden merkitystä varojen jakamisessa, joka toteutetaan erittäin edullisin ehdoin ja jatkuvasti,

d) pyritään joustavuuteen ja siihen, että kunkin AKT-valtion tilanne sekä asianomaisen hankkeen tai ohjelman erityisluonne otetaan huomioon, ja

e) varmistetaan tehokkuus, koordinointi ja johdonmukaisuus.

2. Yhteistyöllä varmistetaan vähiten kehittyneiden AKT-valtioiden erityiskohtelu ja otetaan asianmukaisesti huomioon sisämaaja saarivaltioiden haavoittuvuus. Lisäksi pyritään vastaamaan selkkausten jälkeisessä tilanteessa olevien maiden erityistarpeisiin.

57 ARTIKLA

Suuntaviivat

1. AKT-valtiot ja Euroopan yhteisö panevat tiiviissä yhteistyössä täytäntöön tämän sopimuksen puitteissa rahoitettavat toimet ja tunnustavat kumppanien olevan yhdenvertaisia.

2. AKT-valtioiden vastuulla on

a) niiden tavoitteiden ja painopisteiden määrittely, joille maaohjelmat perustuvat,

b) hankkeiden ja ohjelmien valinta,

c) hankkeita ja ohjelmia koskevien asiakirjojen valmistelu ja esittely,

d) sopimusten valmistelu, neuvottelu ja tekeminen,

e) hankkeiden ja ohjelmien täytäntöönpano ja hallinnointi, ja

f) hankkeiden ja ohjelmien ylläpito.

3. Myös tukikelpoiset valtiosta riippumattomat toimijat voivat ehdottaa ja panna täytäntöön ohjelmia ja hankkeita niitä koskevalla

aloilla sanotun kuitenkin rajoittamatta edellä mainittujen määräysten soveltamista.

4. AKT-valtiot ja yhteisö vastaavat yhdessä

a) kehitysrahoitusyhteistyötä koskevien suuntaviivojen laatimisesta yhteisissä toimielimissä,

b) maaohjelmien hyväksymisestä,

c) hankkeiden ja ohjelmien ennakkoarvioinnista,

d) tarjouspyyntöihin ja sopimuksiin osallistumista koskevien ehtojen yhdenvertaisuuden varmistamisesta,

e) hankkeiden ja ohjelmien vaikutusten ja tulosten seurannasta ja arvioinnista, ja

f) hankkeiden ja ohjelmien moitteettoman, nopean ja tehokkaan toimeenpanon varmistamisesta.

5. Yhteisö tekee hankkeita ja ohjelmia koskevat rahoituspäätökset.

6. Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, kaikki jommankumman osapuolen hyväksyntää edellyttävät päätökset on hyväksyttävä, tai ne katsotaan hyväksytyiksi, 60 päivän kuluessa siitä, kun toinen osapuoli on ilmoittanut niistä.

58 ARTIKLA

Rahoituskelpoisuus

1. Seuraavat tahot tai elimet voivat saada tämän sopimuksen mukaista rahoitustukea:

a) AKT-valtiot,

b) alueelliset tai valtioidenväliset elimet, joihin kuuluu yksi tai useampi AKT-valtio ja joilla on näiden valtioiden valtuutus, ja

c) AKT-valtioiden ja yhteisön yhteiset elimet, jotka ne ovat perustaneet tiettyjen erityistavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Asianomaisen yhden tai useamman AKT-valtion suostumuksella rahoitustukea voidaan myöntää myös

a) AKT-valtioiden kansallisille ja/tai alueellisille julkisille tai osittain julkisille virastoille, ministeriöille tai paikallisviranomaisille sekä erityisesti niiden rahoituslaitoksille ja kehityspankeille,

b) AKT-valtioiden yrityksille sekä muille yksityisille järjestöille ja toimijoille,

c) yhteisön jäsenvaltion yrityksille, jotta ne voisivat oman panoksensa lisäksi sitoutua tuotannollisiin hankkeisiin jonkun AKT-valtion alueella,

d) AKT-valtioista tai yhteisöstä peräisin oleville rahoituksen välittäjille, jotka tekevät, edistävät ja rahoittavat yksityissijoituksia AKT-valtioissa, ja

e) AKT-valtioista tai yhteisöstä peräisin oleville hajautetun yhteistyön toimijoille tai muille valtiosta riippumattomille toimijoille.

2 LUKU:

RAHOITUKSEN SOVELTAMISALA JA LUONNE

59 ARTIKLA

Asianomaisen yhden tai useamman AKT-valtion sekä kansallisella että alueellisella tasolla asettamien painopisteiden puitteissa tukea voidaan antaa sellaisille hankkeille, ohjelmille ja muille toimintamuodoille, joilla edistetään tässä sopimuksessa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

60 ARTIKLA

Rahoituksen soveltamisala

Tarpeista ja kaikkien soveltuvimmiksi katsottavien toimien lajista riippuen rahoitusta voidaan antaa muun muassa seuraavien tukemiseen:

a) toimenpiteet AKT-valtioiden velkataa-
kan ja maksutaseongelmien lieventämiseksi,

b) makrotaloudelliset ja rakenteelliset uu-
distukset ja politiikat,

c) vientitulojen epävakaudesta aiheutuvien
haittavaikutusten lieventäminen,

d) alakohtaiset politiikat ja uudistukset,

e) instituutioiden ja toimintaedellytysten
kehittäminen,

f) tekniset yhteistyöohjelmat, ja

g) humanitaarinen ja hätäapu, myös pako-
laisten ja kotiseudultaan siirtymään joutunei-
den henkilöiden auttaminen, lyhytkestoiset
kunnostustoimet ja katastrofivalmius.

ii) alakohtaiset tuontiohjelmat, joissa ul-
komaista valuuttaa vapautetaan erissä ala-
kohtaisen tuonnin rahoittamiseksi, ja

iii) yleiset tuontiohjelmat, joissa ulkomaista
valuuttaa vapautetaan erissä yleisen, laajan
tuotevalikoiman kattavan tuonnin rahoittami-
seksi.

2. Suoraa talousarviotukea myönnetään
makrotaloudellisiin tai alakohtaisiin uudis-
tuksiin edellyttäen, että

a) julkisten menojen hoito on riittävän
avointa, vastuullista ja tehokasta,

b) on olemassa maan itsensä laatimat ja sen
tärkeimpien rahoittajien hyväksymät, tarkoin
määritellyt makrotaloudelliset tai alakohtai-
set politiikat, ja

c) julkisissa hankinnoissa noudatetaan
avoimuutta.

3. Samantyyppistä suoraa talousarviotukea
aletaan asteittain myöntää alakohtaisille poli-
tiikoille yksittäisten hankkeiden sijaan.

4. Tuontiohjelmien välineitä tai edellä mää-
riteltyä talousarviotukea voidaan käyttää
myös tukikelpoisten AKT-valtioiden tukemi-
seen niiden toteuttaessa uudistuksia, joilla
pyritään alueiden välisen talouden vapautta-
miseen ja joista aiheutuu siirtymävaiheen
nettokustannuksia.

5. Tämän sopimuksen puitteissa Euroopan
kehitysrahaston, jäljempänä 'rahasto', varoja,
myös vastarahastoja, edellisten rahastojen
käyttämättömiä varoja, Euroopan investointi-
pankin, jäljempänä 'pankki', omia varoja ja
tarvittaessa Euroopan yhteisön talousarviosta
myönnettäviä varoja käytetään sellaisten
hankkeiden, ohjelmien ja muiden toiminta-
muotojen rahoittamiseen, joilla edistetään tä-
män sopimuksen tavoitteiden saavuttamista.

6. Tämän sopimuksen nojalla myönnettäviä
varoja voidaan käyttää hankkeiden ja ohjel-
mien niin paikallisten kuin ulkomaistenkin
kokonaiskustannusten kattamiseen toistuvat
kustannukset mukaan luettuina.

61 ARTIKLA

Rahoituksen luonne

1. Rahoitusta myönnetään muun muassa

a) hankkeisiin ja ohjelmiin,

b) puiteluottoihin, vakuusjärjestelmiin ja
pääomarahoitukseen,

c) talousarviotukeen joko suorana niille
AKT-valtiolle, joiden valuutat ovat vaihdet-
tavia ja vapaasti siirrettävissä, tai välillisenä
yhteisön eri välineistä syntyvistä vastarahas-
toista,

d) hankkeiden ja ohjelmien tehokkaan hal-
linnon ja valvonnan edellyttämään henkilös-
töön ja materiaaliin, ja

e) alakohtaisiin ja yleisiin tuontitukiohjel-
miin, joita voivat olla

i) alakohtaiset tuontiohjelmat suorien han-
kintojen muodossa tuotantojärjestelmän pa-
nosten ja sosiaalipalvelujen parantamiseen
tarvittavien hankintojen rahoitus mukaan
luettuna,

II OSASTO
RAHOITUSYHTEISTYÖ

1 LUKU:

RAHOITUSVARAT

62 ARTIKLA

Kokonaismäärä

1. Yhteisön rahoitustuen kokonaismäärä tässä sopimuksessa määritettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi ja yhteisön rahoitustuen ehdot esitetään tämän sopimuksen liitteissä.

2. Jollei jokin AKT-valtio ratifioi tätä sopimusta tai jos se sanoo sen irti, osapuolet sopeuttavat liitteessä I olevassa rahoituspöytäkirjassa tarkoitetut varojen määrät. Sopeuttamista sovelletaan myös, jos

a) tähän sopimukseen liittyy uusia AKT-valtioita, jotka eivät ole osallistuneet sopimusneuvotteluihin, ja

b) yhteisö laajenee uusilla jäsenillä.

63 ARTIKLA

Rahoitusmuodot

Asianomainen yksi tai useampi AKT-valtio vahvistaa yhdessä yhteisön kanssa kunkin hankkeen tai ohjelman rahoitusmuodot ottaen huomioon

a) asianomaisten valtioiden kehitystason, maantieteellisen sijainnin sekä taloudellisen ja rahoituksellisen tilanteen,

b) hankkeen tai ohjelman luonteen, sen taloudellisen ja rahoituksellisen kannattavuuden sekä sen yhteiskunnalliset ja kulttuuriset vaikutukset, ja

c) lainojen osalta tekijät, joilla taataan lainanhoito.

64 ARTIKLA

Jälleenlainaustoiminta

1. Rahoitustukea voidaan myöntää asianomaisille AKT-valtioille taikka AKT-valtioiden tai tämän sopimuksen määräysten mukaisesti rahoituskelpoisten laitosten välityksellä tai suoraan mille tahansa muulle rahoituskelpoiselle edunsaajalle. Jos rahoitustukea myönnetään välittäjän kautta lopulliselle tuen vastaanottajalle tai suoraan yksityisen sektorin edunsaajalle,

a) kyseisen tuen myöntämistä välittäjän kautta tai suoraan lopulliselle tuen vastaanottajalle koskevat ehdot vahvistetaan rahoitus-sopimuksessa tai lainasopimuksessa, ja

b) taloudellinen hyöty, jonka välittäjä saa jälleenlainauksesta tai lainaamisesta suoraan yksityisen sektorin edunsaajalle, käytetään kehitystarkoituksiin rahoitussopimuksessa tai lainasopimuksessa edellytyksin sen jälkeen, kun on otettu huomioon hallinnolliset kustannukset, valuutta- ja rahoitusriskit sekä lopulliselle tuen vastaanottajalle annetun asian-tuntija-avun kustannukset.

2. Jos rahoitus tapahtuu AKT-maassa sijaitsevan ja/tai AKT-maissa toimivan jälleenlainaajan kautta, tämän tehtävänä on valita ja arvioida kukin hanke sekä hoitaa käyttöönsä annettuja varoja tässä sopimuksessa määrättyjen edellytysten mukaisesti ja osapuolten yhteisellä sopimuksella.

65 ARTIKLA

Yhteisrahoitus

1. Tämän sopimuksen mukaisia rahoitusvaroja voidaan AKT-valtioiden pyynnöstä osoittaa yhteisrahoitukseen erityisesti kehitysyhteistyöelinten ja -laitosten, yhteisön jäsenvaltioiden, AKT-valtioiden, kolmansien maiden, kansainvälisten tai yksityisten rahoituslaitosten, yritysten tai vientiluottoelinten kanssa.

2. Yhteisrahoitusmahdollisuuteen kiinnitetään huomiota etenkin tapauksissa, joissa yhteisön osallistuminen rohkaisee muiden rahoituslaitosten osallistumista ja joissa tällä rahoitusmuodolla saadaan aikaan AKT-valtion kannalta edullinen rahoituspaketti.

3. Tässä artiklassa tarkoitettu rahoitus voi olla joko yhteis- tai rinnakkaisrahoitusta. Kussakin tapauksessa etusijalla on kustannustehokkuudeltaan sopivin rahoitusmuoto. Lisäksi koordinoidaan ja yhdenmukaistetaan yhteisön ja muiden yhteisrahoittajien toimia siten, että AKT-valtioiden suoritettaviksi tulevien menettelyjen määrä on mahdollisimman pieni ja että nämä menettelyt ovat joustavia.

4. Neuvottelu- ja yhteensovittamismenettelyä muiden avunantajien ja yhteisrahoittajien kanssa olisi tehostettava ja kehitettävä tekemällä mahdollisuuksien mukaan yhteisrahoitusta koskevia puitesopimuksia, ja yhteisrahoituspolitiikkaa ja siihen liittyviä menettelyjä olisi tarkasteltava uudelleen tehokkuuden ja parhaiden mahdollisten ehtojen varmistamiseksi.

2 LUKU

VELKA- JA RAKENNESOPEUTUSTUKI

66 ARTIKLA

Velkahelpotustuki

1. AKT-valtioiden velkataakan keventämiseksi ja maksutaseongelmien helpottamiseksi osapuolet sopivat, että tässä sopimuksessa määrättyjä varoja käytetään kansainvälisesti hyväksyttyihin velkahelpotusaloitteisiin AKT-valtioiden eduksi. Lisäksi sellaisten varojen käyttöä, joita ei ole sidottu aiempiin maaohjelmiin, nopeutetaan tapauskohtaisesti tässä sopimuksessa määriteltujen nopean käytön välineiden avulla. Yhteisö sitoutuu lisäksi selvittämään, miten muita kuin Euroopan kehitysrahaston varoja voidaan pitkällä aikavälillä käyttää kansainvälisesti hyväksyttyjen velkahelpotusaloitteiden tukemiseen.

2. Yhteisö voi AKT-valtion pyynnöstä

a) myöntää tukea velkaantumisen sekä velanhoito- ja maksutasevaikeuksien tutkimiseksi ja käytännön ratkaisujen löytämiseksi näihin ongelmiin,

b) järjestää velanhoitoa ja kansainvälisiä rahoitusneuvotteluja koskevaa koulutusta sekä antaa tukea näiden alojen kursseja ja seminaareja varten, ja

c) antaa apua joustavien velanhoidonmenetelmien ja -välineiden kehittämiseksi.

3. Edistääkseen pankin omista varoista peräisin olevista lainoista, erityislainoista ja riskipääomista johtuvan velan hoitamista AKT-valtiot voivat komission kanssa tapauskohtaisesti sovittuja yksityiskohtaisia sääntöjä noudattaen käyttää tässä sopimuksessa tarkoitettua käytettävissä olevaa ulkomaanvaluuttaa kyseisen velan hoitoon velan erääntymisestä riippuen ja siihen määrään asti, joka on tarpeen maksaa kansallisena valuuttana.

4. Osapuolet ottavat huomioon kansainvälisen velkaongelman vakavuuden ja sen vaikutukset talouskasvuun ja julistavat olevansa valmiita jatkamaan kansainvälisen keskustelun yhteydessä käytävää mielipiteenvaihtoa yleisestä velkaongelmasta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta asiaan liittyvillä foorumeilla käytäviä erityisiä keskusteluja.

67 ARTIKLA

Rakennesopeutustuki

1. Tällä sopimuksella tuetaan AKT-valtioiden toteuttamia makrotaloudellisia ja alakohtaisia uudistuksia.

Osapuolet varmistavat tällöin, että sopeutus on taloudellisesti elinvoimaista sekä yhteiskunnallisesti ja poliittisesti hyväksyttävissä olevaa. Tukea myönnetään makrotaloudellisella tai alakohtaisella tasolla täytäntöön pantuihin tai suunniteltuihin uudistuksiin yhteisön ja asianomaisen AKT-valtion yhteisen

arvioinnin mukaisesti sekä uudistustoimien yleisen arvioinnin perusteella. Tukiohjelmien tärkeä ominaisuus on varojen nopea käyttö.

2. AKT-valtiot ja yhteisö tunnustavat, että on välttämätöntä edistää aluetason uudistusohjelmia ja varmistaa, että kansallisten ohjelmien valmistelussa ja täytäntöönpanossa otetaan riittävällä tavalla huomioon alueelliset toimet, jotka vaikuttavat kansallisen tason kehitykseen. Tätä varten rakennesopeutustuen tavoitteena on myös

a) ottaa tilanteen määrittelyn alkamisesta lähtien mukaan toimia, joilla edistetään alueellista yhdentymiskehitystä sekä ottaa huomioon valtioiden rajat ylittävän sopeutuksen vaikutukset,

b) tukea makrotaloudellisen ja alakohtaisen politiikan yhdenmukaistamista ja koordinoitua, mukaan luettuna verotus- ja tulliasiat, alueellisen yhdentymiskehityksen ja kansallisen tason rakenneuudistuksen kahtalaisen tavoitteen saavuttamiseksi, ja

c) ottaa yleisten tuontiohjelmien tai talousarviosta maksettavan tuen kautta huomioon alueellisen yhdentymiskehityksen väliaikaiset nettokustannukset, jotka kohdistuvat talousarviotuloihin ja maksutaseeseen.

3. Rakennesopeutustukea voivat saada sellaiset AKT-valtiot, jotka toteuttavat tai harkitsevat makrotaloudellisia tai alakohtaisia uudistuksia. Huomioon otetaan alueelliset näkökohdat, uudistusten tehokkuus ja niiden todennäköiset vaikutukset taloudelliseen, yhteiskunnalliseen ja poliittiseen kehitykseen sekä suhteessa valtioiden taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin vaikeuksiin.

4. AKT-valtioiden, jotka toteuttavat ainakin pääasiallisten monenvälisten rahoittajien hyväksymiä ja tukemia uudistusohjelmia tai uudistusohjelmia, joista on sovittu näiden rahoittajien kanssa, mutta joita nämä rahoittajat eivät välttämättä tue taloudellisesti, katsotaan ilman eri toimenpiteitä täyttävän sopeutustuen saamisen ehdot.

5. Rakennesopeutustuki pannaan täytän-

töön joustavalla tavalla alakohtaisina tai yleisinä tuontiohjelmina tai talousarviotukena.

6. Rakennesopeutusohjelmien valmistelu ja tarkastelu sekä rahoituspäätökset toteutetaan tämän sopimuksen täytäntöönpanomenettelyjä koskevien määräysten mukaisesti. Samalla otetaan asianmukaisella tavalla huomioon varojen nopean käytön periaate rakennesopeutusohjelmissa. AKT-valtioista tai EY:stä peräisin olevan tuonnin rajoitetulle osalle voidaan tapauskohtaisesti myöntää lupa taannehtivaan rahoitukseen.

7. Kunkin tukiohjelman täytäntöönpanossa on varmistettava, että AKT-valtioiden taloudelliset toimijat saavat mahdollisimman laajasti ja avoimesti mahdollisuuden käyttää ohjelman varoja, ja että hankintamenettelyt ovat kyseisen valtion hallinnollisten ja kaupallisten käytäntöjen mukaisia. Samalla on varmistettava tuontitavaroiden paras mahdollinen hinta-laatusuhde ja tarvittava johdonmukaisuus rakennesopeutuksen tukimenettelyissä saavutetun kansainvälisen kehityksen kanssa.

3 LUKU

VIENTITULOJEN LYHYTAIKAISTEN VAIHTELUJEN TAKIA MYÖNNETTÄVÄ TUKI

68 ARTIKLA

1. Osapuolet tunnustavat, että vientitulojen epävakaas, erityisesti maatalous- ja kaivosalalla, voi vaikuttaa haitallisesti AKT-valtioiden kehitykseen ja vaarantaa niiden kehitysvaatimusten täyttymisen. Siksi luodaan pitkän aikavälin kehitykseen suunnatun rahoituksen piiriin kuuluva lisärahoitusjärjestelmä, jonka tarkoituksena on lieventää vientitulojen epävakauden haittavaikutuksia, maatalous ja kaivostoiminta mukaan luettuna.

2. Vientitulojen lyhytaikaisten vaihtelujen takia myönnettävän tuen tarkoituksena on turvata makrotaloudelliset ja alakohtaiset uudistukset ja politiikat, joiden toteuttaminen

vaarantuu tulojen vähenemisen takia, sekä lieventää erityisesti maatalouden ja kaivos-toiminnan tuotteiden viennistä saatavien tulojen epävakauden haittavaikutuksia.

3. AKT-valtioiden taloudet ovat erittäin riippuvaisia erityisesti maatalouden ja kaivos-toiminnan tuotteiden viennistä. Tämä otetaan huomioon osoitettaessa varoja soveltamisvuonna. Tässä suhteessa AKT-valtiot, jotka ovat vähiten kehittyneitä tai sisämaatai saarivaltioita, saavat muita edullisemman kohtelun.

4. Lisävarat myönnetään tukimekanismia koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti. Nämä esitetään rahoitusehtoja koskevassa liitteessä II.

5. Yhteisö tukee myös markkinaehtoisia vakuutusjärjestelmiä, jotka on tarkoitettu AKT-valtioille, jotka haluavat suojautua vientitulojen vaihteluilta.

4 LUKU

ALAKOHTAISTEN POLITIIKKOJEN TUKI

69 ARTIKLA

1. Yhteistyö perustuu sopimuksessa määriteltyihin välineisiin ja sääntöihin, ja sen avulla tuetaan

a) yhteiskunnallisia ja taloudellisia alakoh-
taisia politiikkoja ja uudistuksia,

b) toimenpiteitä tuottavien taloudenalojen
toiminnan ja vientikilpailukyvyn edistämiseksi,

c) toimenpiteitä sosiaalialan palvelujen laa-
jentamiseksi, ja

d) aihekohtaisia ja läpileikkaavia pyrki-
myksiä.

2. Tukea annetaan soveltuvien keinoin, joita
ovat

- a) alakohtaiset ohjelmat,
- b) talousarviosta maksettava tuki,
- c) investoinnit,
- d) kunnostaminen,
- e) koulutus,
- f) tekninen apu, ja
- g) institutionaalinen tuki.

5 LUKU

PIENHANKKEET JA HAJAUTETTU YHTEISTYÖ

70 ARTIKLA

Yhteistyön avulla tuetaan kehittämistoimia, joiden avulla voidaan vastata paikallisyhteisöjen kehitystarpeisiin sekä rohkaista kaikkia hajautetun yhteistyön toimijoita, jotka voivat antaa panoksensa AKT-valtioiden itsenäiseen kehittymiseen sekä esittämään ja toteuttamaan aloitteita. Yhteistyö tapahtuu AKT-valtioiden kansallisen lainsäädännön ja sääntöjen sekä maaohjelmien säännösten puitteis-
sa. Yhteistyöllä tuetaan

a) paikallistason pienhankkeita, joilla on ta-
loudellista ja yhteiskunnallista vaikutusta ihmisten elämään, jotka vastaavat osoitettuja ja havaittuja ensisijaisia tarpeita, jotka toteu-
tetaan paikallisyhteisön aloitteesta ja joihin paikallisyhteisö osallistuu aktiivisesti ja joista se hyötyy, sekä

b) hajautettua yhteistyötä varsinkin silloin, kun tällaisella toiminnalla voidaan yhdistää AKT-valtioiden hajautetun yhteistyön toimi-
joiden ja vastaavien yhteisön toimijoiden panos ja resurssit. Tällaisen yhteistyön tarkoi-
tuksena on saada hajautetun yhteistyön toi-
mijoiden kyvyt, innovatiiviset toimintatavat ja resurssit valjastettua AKT-valtioiden ke-
hittämiseen.

71 ARTIKLA

1. Pienhankkeita ja hajautettua yhteistyötä voidaan tukea tämän sopimuksen mukaisista rahoitusvaroista.

Tällaiseen yhteistyöhön kuuluvat hankkeet tai ohjelmat voivat liittyä tai olla liittymättä maaohjelmien painopistealueilla toteutettaviin ohjelmiin, mutta niiden avulla voidaan saavuttaa maaohjelmien erityistavoitteita tai saada tuloksia paikallisyhteisöjen tai hajautetun yhteistyön toimijoiden aloitteista.

2. Rahasto osallistuu pienhankkeiden ja hajautetun yhteistyön rahoitukseen, jolloin sen rahoitusosuus ei tavallisesti ylitä kolmea neljäsosaa kunkin hankkeen kokonaiskustannuksista, eikä se voi ylittää maaohjelmassa määriteltyä rajaa. Jäljellä oleva määrä saadaan

a) pienhankkeisiin kyseiseltä paikallisyhteisöltä (joko luontoissuorituksena tai palveluina tai rahana yhteisön osallistumiskyvyn mukaisesti),

b) hajautetun yhteistyön toimijoilta sillä edellytyksellä, että näiden toimijoiden hankkeeseen tuomien rahoitusvarojen sekä teknisten, materiaalisten ja muiden resurssien arvo ei yleensä alita 25 prosenttia hankkeen tai ohjelman arvioituista kustannuksista, ja

c) poikkeustapauksissa kyseiseltä AKT-valtiolta rahoitusosuutena, julkisten välineistön käyttönä tai palveluina.

3. Pienhankkeina tai hajautettuna yhteistyönä rahoitettaviin hankkeisiin ja ohjelmiin sovelletaan sopimuksessa määriteltyjä menettelyjä, varsinkin niitä, joita tarkoitetaan monivuotisissa ohjelmissa.

6 LUKU

HUMANITAARINEN JA HÄTÄAPU

72 ARTIKLA

1. Humanitaarista apua ja hätäapua annetaan AKT-valtioiden väestölle, jolla on poik-

keuksellisen vakavia taloudellisia ja yhteiskunnallisia ongelmia luonnononnettomuuksien, ihmisen aiheuttamien kriisien, kuten sotien ja muiden selkkausten, tai vaikutuksiltaan vastaavien poikkeusolosuhteiden vuoksi. Humanitaarista apua ja hätäapua annetaan niin kauan kuin näiden tilanteiden aiheuttama tarve kestää.

2. Humanitaarista ja hätäapua annetaan yksinomaan hätätilanteen uhrien tarpeiden ja edun mukaisesti sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden perusteella. Uhreja ei missään tapauksessa saa syrjiä rodun, kansallisen alkuperän, uskonnon, sukupuolen, iän, kansallisuuden tai poliittisen suuntautumisen vuoksi. Vapaa pääsy uhrien luokse ja heidän suojelunsa sekä humanitaaristen järjestöjen henkilöstön ja laitteiston turvallisuus on taattava.

3. Humanitaarisen avun ja hätäavun tarkoituksena on

a) suojella ihmishenkiä luonnonmullistusten, selkkausten ja sodan aiheuttamissa kriiseissä ja niiden jälkitilanteissa,

b) osallistua humanitaarisen avun rahoitukseen ja toimittamiseen ja kaikkiin käytettävissä olevin logistisin keinoin sen varmistamiseen, että apu menee suoraan sitä tarvitseville,

c) suorittaa lyhyen aikavälin kunnostus- ja jälleenrakennustoimia, joilla autetaan kriisistä kärsineitä väestönosia sosioekonomisessa integroitumisessa ja luodaan mahdollisimman pian olosuhteet kehityksen jatkumiselle kyseisen AKT-valtion määrittelemien pitkän aikavälin tavoitteiden mukaisesti,

d) huolehtia luonnonmullistusten tai ihmisen aiheuttamien onnettomuuksien takia siirtymään joutuvien ihmisten (pakolaisten, kotiseudultaan siirtymään joutuneiden henkilöiden ja kotimaahansa palaavien) tarpeista niin kauan kuin on tarpeellista, pakolaisten ja kotiseudultaan siirtymään joutuneiden kaikista tarpeista (riippumatta siitä, missä he ovat) sekä helpottaa heidän vapaaehtoista kotiuttamistaan ja kotoutumistaan alkuperämaahansa, ja

e) avustaa AKT-valtiota suuronnettomuuksien ennaltaehkäisyyn ja niihin varautumisen järjestelmien, kuten ennakkovaroitusjärjestelmien luomisessa onnettomuuksien seurausten lieventämiseksi.

4. Edellä mainitun kaltaista apua voidaan antaa myös AKT-valtioille, jotka ottavat vastaan pakolaisia tai kotimaahansa palaavia, sellaisten akuuttien tarpeiden täyttämiseksi, joita hätäapu ei kata.

5. Koska tämän artiklan nojalla annettava apu on luonteeltaan kehitysapua, sitä voidaan asianomaisen valtion pyynnöstä käyttää poikkeuksellisesti yhdessä maaohjelman kanssa.

6. Humanitaarista tai hätäapua annetaan kriisitilanteesta kärsivän AKT-valtion, komission, kansainvälisten järjestöjen tai paikallisten tai kansainvälisten valtioista riippumattomien järjestöjen pyynnöstä. Avun antamista hallinnoidaan ja toteutetaan siten, että toiminta on nopeaa, joustavaa ja tehokasta. Yhteisö toteuttaa asianmukaiset toimenpiteet, jotta toiminta olisi nopeaa, mikä on välttämätöntä niiden välittömien tarpeiden täyttämiseksi, joita varten apua tarvitaan.

73 ARTIKLA

1. Yhteisö voi tämän sopimuksen mukaisesti tukea hätävaiheen jälkeisiä toimia, joiden tavoitteena on luonnononnettomuuksien tai muiden vaikutuksiltaan vastaavien erityisolosuhteiden vuoksi tarvittava aineellinen ja yhteiskunnallinen kunnostaminen. Nämä toimet toteutetaan tehokkain ja joustavin menetelmin, ja niiden on helpotettava siirtymistä hätävaiheesta kehitysvaiheeseen, edistettävä kriisistä kärsineen väestön sosioekonomista integroitumista, poistettava kriisin syyt niin pitkälle kuin mahdollista sekä vahvistettava instituutioita ja paikallisten ja kansallisten toimijoiden omaa roolia kestävän kehityspolitiikan laatimisessa kyseiselle AKT-valtiolle.

2. Lyhytaikaista hätäapua voidaan vain poikkeuksellisesti rahoittaa rahastosta, jos apua ei voida rahoittaa yhteisön talousarviosta.

7 LUKU

INVESTOINNIT JA YKSITYISEN SEKTORIN KEHITYSTUKI

74 ARTIKLA

Yhteistyöllä tuetaan rahoitusavun ja teknisen avun kautta tässä sopimuksessa määriteltyjä investointeja sekä yksityissektorin kehittämistä koskevia politiikkoja ja strategioita.

75 ARTIKLA

Investointien edistäminen

AKT-valtiot sekä yhteisö ja sen jäsenvaltiot, jotka tunnustavat yksityisten investointien merkityksen kehitysyhteistyönsä edistämisen kannalta sekä näiden investointien edistämiseksi toteutettavien toimenpiteiden välttämättömyyden, kukin toimivaltansa puitteissa

a) panevat täytäntöön toimenpiteitä sellaisten yksityisten investoijien rohkaisemiseksi osallistumaan kehityspyrkimyksiin, jotka toimivat AKT-valtioiden ja EY:n kehitysyhteistyön tavoitteiden ja painopisteiden sekä omissa valtioissaan sovellettavien lakien ja asetusten mukaisesti,

b) toteuttavat toimenpiteitä, jotka ovat omiaan luomaan ja säilyttämään ennakoitavat ja vakaat investointiolosuhteet sekä neuvottelevat sopimuksista näiden olosuhteiden parantamiseksi,

c) rohkaisevat EU:n yksityissektoria investoimaan ja avustamaan vastaavia yrityksiä AKT-valtioissa keskinäisen yhteistyön ja kumppanuuksien puitteissa,

d) helpottavat kumppanuuksien ja yhteisyritysten muodostamista rohkaisemalla yhteisrahoituksen käyttöä,

e) tukevat alakohtaisia investointifoorumeja kumppanuuksien muodostamisen ja ulkopuolisten investointien edistämiseksi,

f) tukevat AKT-valtioiden pyrkimyksiä houkutella varsinkin yksityisrahoitusta infra-

struktuuri-investointeihin sekä tuloa tuottavaan infrastruktuuriin, jotka ovat elintärkeitä yksityissektorille,

g) tukevat kotimaisten investointitoiminnan edistämisen ja ulkomaisia investointeja edistävien ja helpottavien laitosten toimintaedellytysten kehittämistä,

h) jakavat tietoa investointimahdollisuuksista ja liiketoimintaolosuhteista AKT-valtioissa, ja

i) edistävät yksityisten yritysten vuoropuhelua, yhteistyötä ja kumppanuuksien perustamista alueellisella ja kansallisella tasolla sekä AKT-valtioiden ja EU:n välillä erityisesti AKT-alueen ja EU:n välisen yksityissektorin yritysfoorumin kautta. Yritysfoorumin toimintaa tuetaan tavoitteena

i) helpottaa vuoropuhelua AKT-valtioiden ja EU:n yksityisen sektorin välillä sekä AKT:n ja EU:n yksityisen sektorin ja tämän sopimuksen nojalla perustettujen elinten välillä,

ii) analysoida ja toimittaa säännöllisin väliajoin asianomaisille tahoille tietoa kaikista AKT-valtioiden ja EU:n yksityisen sektorin suhteisiin liittyvistä kysymyksistä tämän sopimuksen puitteissa tai yleisemmin yhteisön ja AKT-valtioiden taloussuhteita koskevista kysymyksistä, ja iii) analysoida ja toimittaa säännöllisin väliajoin asianomaisille tahoille tietoa erityisistä alakohtaisista ongelmista, jotka liittyvät esimerkiksi tuotannonhaaroihin tai tuotelajeihin alueiden tai sitä pienempien yksiköiden tasolla.

76 ARTIKLA

Investointien rahoittaminen ja tukeminen

1. Yhteistyön avulla saadaan käyttöön pitkän aikavälin rahoitusresursseja, myös riskipääomaa, joka auttaa edistämään kasvua yksityisellä sektorilla, sekä hankitaan kotimaista ja ulkomaista pääomaa tähän tarkoitukseen. Tätä tarkoitusta varten hankitaan yhteistyön avulla erityisesti

a) rahoitukselliseen ja tekniseen apuun suunnattuja avustuksia, joilla tuetaan poliittisia uudistuksia, henkilöresurssien kehittämistä, instituutioiden toimintaedellytysten kehittämistä tai muuta tiettyyn investointiin liittyvää institutionaalista tukea, yritysten kilpailukykyyn lisäämiseen ja yksityisten välittäjien (rahoituksen ja muun) toimintaedellytysten kehittämiseen tähtääviä toimenpiteitä, investointien helpottamista ja edistämistä sekä kilpailukykyyn parantamista,

b) neuvonta- ja konsultointipalveluja, jotka auttavat luomaan suotuisan investointiympäristön ja tietopohjan, jotka ohjaavat ja edistävät pääomavirtoja,

c) riskipääomaa oman pääoman ehtoihin sijoituksiin ja välirahoitukseen, takuita kotimaisille ja ulkomaisille yksityisille investoinneille sekä lainoja tai luottojärjestelyjä tämän sopimuksen rahoitusehtoja koskevassa liitteessä II määritellyin edellytyksin, ja

d) lainoja pankin omista varoista.

2. Lainoja pankin omista varoista myönnetään pankin perussäännön ja tämän sopimuksen liitteessä II määriteltujen edellytysten mukaisesti.

77 ARTIKLA

Investointitakuut

1. Investointitakuut ovat yhä tärkeämmäksi käyvä väline kehitysrahoituksessa, sillä niiden avulla voidaan vähentää hankkeiden riskiä ja houkutella yksityistä pääomaa. Yhteistyöllä varmistetaan, että riskivakuutuksia on saatavilla ja että niitä käytetään entistä enemmän riskien vähentämiseksi, jotta investoijien luottamus AKT-valtioita kohtaan lisääntyisi.

2. Yhteistyön avulla tarjotaan takuita ja avustetaan toimintaa sellaisten takuurahastojen kautta, jotka kattavat vaatimukset täyttävien investointien riskit. Yhteistyön avulla tuetaan erityisesti

a) jälleenvakuutusjärjestelmiä, joilla turvataan kelpoisuusehdot täyttävien sijoittajien ulkomaiset suorat sijoitukset oikeudellisten epävarmuustekijöiden sekä pakkolunastuksen, valuutansiirtorajoitusten, sodan ja kansallaislevottomuuksien sekä sopimusrikkomusten varalta. Sijoittajat voivat vakuuttaa hankkeet näiden neljän riskityypin kaikkien yhdistelmien varalta,

b) takausohjelmia, joilla katetaan riskejä velkarahoituksen osatakausten muodossa; käytettävissä on sekä riskien että luottojen osatakaukset, ja

c) kansallisia ja alueellisia takuurahastoja, joihin osallistuu erityisesti kotimaisia rahoituslaitoksia tai investoijia ja joiden avulla voidaan edistää rahoitussektorin kehittämistä.

3. Yhteistyön avulla tuetaan myös toimintaedellytysten parantamista, annetaan institutionaalista tukea ja osallistutaan sellaisten kansallisten ja/tai alueellisten aloitteiden perusrahoitukseen, joiden avulla vähennetään investoijien kaupallista riskiä. (Tällaisia ovat esimerkiksi takuurahastot, sääntelyelimet, sovittelumekanismit ja oikeudelliset järjestelmät, joiden avulla parannetaan investointien suojaa ja vientiluottojärjestelmiä.)

4. Yhteistyön avulla annetaan tällaista tukea, joka täydentää yksityisiä ja/tai julkisia aloitteita ja tuo niihin lisäarvoa ja jota annetaan mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä yksityisten ja julkisten organisaatioiden kanssa. Kehitysrahoitusyhteistyön AKT-EY-komiteassa AKT-valtiot ja EY tutkivat yhdessä ehdotusta perustaa AKT-valtioiden ja EY:n takauslaitos, joka järjestäisi ja hallinnoisi investointitakausohjelmia.

78 ARTIKLA

Investointisuoja

1. AKT-valtiot sekä yhteisö ja sen jäsenvaltiot, kukin toimivaltansa puitteissa, vahvistavat, että on tarpeen edistää ja suojata investointeja kunkin osapuolen omalla alueella, ja ne vahvistavat tässä yhteydessä, että on

tärkeätä tehdä sellaisia keskinäisen edun mukaisia investointien edistämistä ja suojelua koskevia sopimuksia, jotka voivat myös muodostaa vakuutus- ja takausjärjestelmien perustan.

2. Rohkaistakseen eurooppalaisten investointien tekemistä AKT-valtioiden kannalta erityisen tärkeisiin kehityshankkeisiin, joita AKT-valtiot tukevat, yhteisö ja jäsenvaltiot toisaalta ja AKT-valtiot toisaalta voivat myös tehdä sopimuksia keskinäisen edun mukaisista erityishankkeista, joiden rahoittamiseen yhteisö ja eurooppalaiset yritykset osallistuvat.

3. Osapuolet sopivat myös, että talouskumppanuussopimusten puitteissa otetaan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden toimivallan mukaisesti käyttöön yleisiä periaatteita investointien suojasta ja edistämisestä. Näiden periaatteiden avulla vahvistetaan parhaat tulokset, joita on saavutettu toimivaltaisilla kansainvälisillä foorumeilla tai kahdenvälisesti.

III OSASTO

TEKNINEN YHTEISTYÖ

79 ARTIKLA

1. Teknisen yhteistyön avulla autetaan AKT-valtioita kehittämään kansallisia ja alueellisia henkilöstövoimavarojaan sekä kehittämään kestäväällä tavalla instituutioitaan, joilla on keskeinen asema kehityksen onnistumisessa. Tähän sisältyy mm. AKT-valtioiden konsulttiyritysten vahvistaminen sekä konsulttien vaihto AKT-valtioiden ja EU:n yritysten välillä.

2. Teknisen yhteistyön on lisäksi oltava kustannustehokasta ja sen on vastattava niihin tarpeisiin, joita varten se on tarkoitettu. Yhteistyön on myös edistettävä taitotiedon siirtoa sekä parannettava kansallista ja alueellista toimintakykyä.

Teknisen yhteistyön avulla on tuettava hankkeen ja ohjelman tavoitteiden saavuttamista sekä pyrittävä vahvistamaan kansallisia

ten ja alueellisten valtuuttavien viranomaisen johtamiskykyä. Teknisen avun on

a) perustuttava kysyntään niin, että sitä annetaan vain kyseisen AKT-valtion tai kyseisten AKT-valtioiden pyynnöstä ja että se on sovitettu vastaanottajan tarpeisiin,

b) täydennettävä ja tuettava AKT-valtioiden pyrkimyksiä omien tarpeidensa yksilöimiseen,

c) sisällettävä seuranta ja jälkitoimenpiteet tehokkuuden varmistamiseksi,

d) rohkaistava AKT-valtioiden asiantuntijoiden, konsulttiyritysten sekä koulutus- ja tutkimuslaitosten osallistumista rahastosta tuettuihin sopimuksiin sekä pyrittävä työllistämään pätevää kansallista ja paikallista henkilöstöä rahaston hankkeissa,

e) rohkaistava AKT-valtioiden virkamiesten lähettämistä tilapäisesti konsulteiksi oman maansa tai naapurivaltion laitokseen taikka alueelliseen organisaatioon,

f) edistettävä tietojen kokoamista kansallisista ja alueellisista työvoimaan liittyvistä rajoituksista ja mahdollisuuksista sekä luotava rekisteri AKT-valtioiden asiantuntijoista, konsulteista ja konsulttiyrityksistä, joita voidaan käyttää rahastosta rahoitetuissa hankkeissa ja ohjelmissa,

g) tuettava AKT-valtioiden välistä teknistä apua ja edistettävä teknisen, johtamistaidon ja ammatillisen asiantuntemuksen vaihtoa AKT-valtioiden välillä,

h) edistettävä toimintaohjelmien laatimista instituutioiden ja henkilöstön kehittämiseksi pitkällä aikavälillä hankkeja ohjelmasuunnittelun kiinteänä osana siten, että tarpeelliset rahoitusvaatimukset otetaan huomioon,

i) tuettava järjestelyjä, joiden avulla parannetaan AKT-valtioiden kykyä parantaa omaa asiantuntemustaan, ja

j) kehitettävä erityisesti AKT-valtioiden toimintamahdollisuuksia hankkeiden suunnit-

telussa, toteutuksessa ja arvioinnissa sekä varainhoidon alalla.

3. Teknistä apua voidaan antaa kaikilla yhteistyön alueilla tämän sopimuksen toimeksiannon rajoissa. Kysymykseen tuleva toiminta on luonteeltaan ja laajuudeltaan vaihtelevaa, ja se sovitetaan AKT-valtioiden tarpeisiin.

4. Tekninen yhteistyö voi kohdistua erityiskysymyksiin tai olla yleisluonteista. Kehitysrahoitusyhteistyön AKT-EY-komitea laatii suuntaviivat teknistä yhteistyötä varten.

80 ARTIKLA

AKT-valtioista tapahtuvan aivoviennin lopettamiseksi yhteisö auttaa sitä pyytäviä AKT-valtioita näiden pyrkimyksissä helpottaa teollisuusmaissa asuvien ammattitaitoisten kansalaistensa paluuta asianmukaisten paluuohjelmien avulla.

IV OSASTO

MENETTELYT JA HALLINTOJÄRJESTELYT

81 ARTIKLA

Menettelyt

Hallintomenettelyjen on oltava avoimia ja helposti sovellettavia, ja niiden on mahdollistettava tehtävien ja vastuualueiden hajauttaminen suoritusportaaseen. AKT-valtioiden ja EU:n kehitysyhteistyön on oltava avointa valtioista riippumattomille toimijoille niitä koskevilla aloilla. Rahoitusyhteistyön ja teknisen yhteistyön suunnittelun, valmistelun, toteutuksen ja hallinnoinnin menettelyjä koskevat yksityiskohtaiset määräykset esitetään täytäntöönpano- ja hallintomenettelyjä koskevassa liitteessä IV. AKT-EU-ministerineuvosto voi tarkastella uudelleen, tarkistaa ja muuttaa näitä määräyksiä kehitysrahoitusyhteistyön AKT-EY-komitean suosituksesta.

82 ARTIKLA

*Täytäntöönpanosta vastaavat henkilöt ja
toimielimet*

Tämän sopimuksen mukaisen rahoitusyhteistyön ja teknisen yhteistyön toteuttajiksi nimetään täytäntöönpanosta vastaavat henkilöt ja toimielimet. Täytäntöönpanosta vastaavien henkilöiden ja toimielinten velvollisuuksia koskevat yksityiskohtaiset määräykset esitetään täytäntöönpano- ja hallintomenettelyjä koskevassa liitteessä IV.

83 ARTIKLA

Kehitysrahoitusyhteistyön AKT-EY-komitea

1. Ministerineuvosto kokoontuu vähintään kerran vuodessa tarkastelemaan kehitysrahoitusyhteistyön tavoitteiden saavuttamista ja yhteistyön toteuttamisessa ilmenneitä yleisiä ja erityisiä ongelmia. Tätä varten ministerineuvoston yhteyteen perustetaan kehitysrahoitusyhteistyön AKT-EY-komitea, jäljempänä 'AKT-EY-komitea'.

2. AKT-EY-komitean tehtävänä on muun muassa

a) varmistaa, että kehitysrahoitusyhteistyön tavoitteet yleisesti saavutetaan ja sen periaatteita noudatetaan sekä laatia yleisiä suuntaviivoja tehokasta ja oikea-aikaista toteuttamista varten,

b) tarkastella kehitysrahoitusyhteistyön toteuttamisessa ilmeneviä ongelmia ja ehdottaa aiheellisia toimenpiteitä,

c) tarkastella sopimuksen liitteitä niiden jatkuvan asianmukaisuuden varmistamiseksi ja ehdottaa tarvittavia muutoksia ministerineuvoston hyväksyttäväksi, sekä

d) tarkastella sopimuksen osana toteutettuja toimia, joiden tarkoituksena on yksityisen sektorin kehittämiseen ja investointien edistämiseen liittyvien tavoitteiden saavuttaminen, sekä investointijärjestelyn toimintaa.

3. AKT-EY-komitea kokoontuu neljännesvuosittain, ja se muodostuu AKT-valtioiden ja yhteisön edustajista tai heidän valtuuttamistaan henkilöistä, ja molemmat osapuolet ovat yhtäläisesti edustettuina.

Komitea kokoontuu ministeritasolla aina, kun jokin osapuoli sitä pyytää ja vähintään kerran vuodessa.

4. Ministerineuvosto vahvistaa AKT-EY-komitean työjärjestyksen ja erityisesti edustusta koskevat edellytykset ja komitean jäsenten määrän sekä päätöksentekoa koskevat yksityiskohtaiset säännöt ja puheenjohtajuuden edellytykset.

5. AKT-EY-komitea voi kutsua koolle asiantuntijoiden kokouksia niiden mahdollisten rajoitusten tai esteiden syiden tutkimiseksi, jotka haittaavat kehitysyhteistyön tehokasta täytäntöönpanoa. Nämä asiantuntijat antavat komitealle suosituksia kyseisten rajoitusten tai esteiden poistamisen mahdollistavista keinoista.

5. OSA

**VÄHITEN KEHITTYNEITÄ AKT-
VALTIOITA, AKT-SISÄMAAVALTIOITA
JA AKT-SAARIVALTIOITA KOSKEVAT
YLEISET MÄÄRÄYKSET**

1 LUKU

YLEISET MÄÄRÄYKSET

84 ARTIKLA

1. Jotta vähiten kehittyneet sekä sisämaa- ja saarivaltiot voisivat täysin hyödyntää tämän sopimuksen tarjoamat mahdollisuudet kehitysvauhtinsa nopeuttamiseksi, yhteistyössä myönnetään erityiskohtelu vähiten kehittyneille AKT-valtioille ja otetaan tarvittavalla tavalla huomioon sisämaa- ja saarivaltioiden haavoittuvuus. Yhteistyössä otetaan myös huomioon selkkauksen jälkitilanteessa olevien maiden tarpeet.

2. Riippumatta tämän sopimuksen eri luvuissa olevista vähiten kehittyneitä valtioita ja sisämaa- sekä saarivaltioita koskevista erityismääräyksistä, näiden ryhmien sekä selkkauksen jälkitilanteessa olevien maiden osalta kiinnitetään erityistä huomiota seuraaviin seikkoihin:

a) alueellisen yhteistyön vahvistaminen,

b) liikenne- ja viestintäinfrastruktuurit,

c) meren luonnonvarojen tehokas hyödyntäminen ja kyseisten tuotteiden markkinointi sekä sisämaavaltioiden osalta sisävesikalastus,

d) rakennesopeutuksen osalta kyseisten maiden kehitystaso ja samoin täytäntöönpanovaiheessa sopeutuksen yhteiskunnallinen ulottuvuus, ja

e) elintarvikestrategioiden ja yhtenäisten kehitysohjelmien täytäntöönpano.

2 LUKU

VÄHITEN KEHITTYNEET AKT- VALTIOT

85 ARTIKLA

1. Vähiten kehittyneille AKT-valtioille myönnetään erityiskohtelu niiden auttamiseksi selviytymään kehitystään hidastavista vakavista taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikeuksista siten, että ne voivat nopeuttaa kehitysvauhtiaan.

2. Vähiten kehittyneiden AKT-valtioiden luettelo esitetään liitteessä VI. Luetteloa voidaan muuttaa neuvoston päätöksellä, jos

a) vastaavassa asemassa oleva kolmas valtio liittyy sopimukseen, tai

b) jonkin AKT-valtion taloudellinen tilanne muuttuu huomattavasti ja pysyvästi niin, että se on otettava mukaan luetteloon, tai jos sen

kuuluminen tähän luokkaan ei ole enää perusteltua.

86 ARTIKLA

Vähiten kehittyneitä AKT-valtioita koskevat määräykset sisältyvät seuraaviin artikloihin: 2, 29, 32, 35, 37, 56, 68, 84 ja 85.

3 LUKU

AKT-SISÄMAAVALTIOT

87 ARTIKLA

1. AKT-sisämaavaltioiden tukemiseksi annetaan erityismääräyksiä ja toteutetaan erityistoimenpiteitä niiden pyrkiessä voittamaan maantieteelliset vaikeudet ja muut kehitystään hidastavat esteet siten, että ne voivat nopeuttaa kehitysvauhtiaan.

2. AKT-sisämaavaltioiden luettelo esitetään liitteessä VI. Luetteloa voidaan muuttaa neuvoston päätöksellä, jos vastaavassa asemassa oleva kolmas valtio liittyy sopimukseen.

88 ARTIKLA

AKT-sisämaavaltioita koskevat määräykset sisältyvät seuraaviin artikloihin: 2, 32, 35, 56, 68, 84 ja 87.

4 LUKU

AKT-SAARIVALTIOIT

89 ARTIKLA

1. AKT-saarivaltioiden tukemiseksi annetaan erityismääräyksiä ja toteutetaan erityistoimenpiteitä niiden pyrkiessä voittamaan maantieteelliset vaikeudet ja muut kehitystään hidastavat esteet siten, että ne voivat nopeuttaa kehitysvauhtiaan.

2. AKT-saarivaltioiden luettelo esitetään liitteessä VI. Luetteloa voidaan muuttaa neuvoston päätöksellä, jos vastaavassa asemassa oleva kolmas valtio liittyy sopimukseen.

90 ARTIKLA

AKT-saarivaltioita koskevat määräykset sisältyvät seuraaviin artikloihin: 2, 32, 35, 56, 68, 84 ja 89.

6. OSA

LOPPUMÄÄRÄYKSET

91 ARTIKLA

Tämän sopimuksen ja muiden sopimusten väliset ristiriidat

Mitkään yhden tai useamman yhteisön jäsenvaltion ja yhden tai useamman AKT-valtion välillä tehdyt sopimukset, yleissopimukset tai järjestelyt eivät saa estää tämän sopimuksen soveltamista.

92 ARTIKLA

Alueellinen soveltaminen

Jollei tähän sopimukseen kuuluvista AKT-valtioiden ja Ranskan merentakaisen departementtien suhteita koskevista erityismääräyksistä muuta johdu, tätä sopimusta sovelletaan alueilla, joilla sovelletaan Euroopan yhteisön perustamissopimusta mainitussa perustamissopimuksessa määrättyin edellytyksin, ja AKT-valtioiden alueilla.

93 ARTIKLA

Ratifiointi ja voimaantulo

1. Allekirjoittajaosapuolet ratifioivat tai hyväksyvät tämän sopimuksen valtiosääntön-

sä asettamien sääntöjen ja menettelyjen mukaisesti.

2. Ratifioimiskirjat tai sopimuksen hyväksymistä koskeva asiakirja talletetaan AKT-valtioiden osalta Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön sekä yhteisön ja jäsenvaltioiden osalta AKT-valtioiden sihteeristön. Sihteeristöt ilmoittavat tästä viipymättä allekirjoittajavaltioille ja yhteisölle.

3. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona jäsenvaltioiden sekä AKT-valtioista ainakin kahden kolmasosan ratifioimiskirjat sekä yhteisön tämän sopimuksen hyväksymistä koskeva asiakirja on talletettu.

4. Allekirjoittajana oleva AKT-valtio, joka ei ole saattanut päätökseen 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja menettelyjä 3 kohdassa määrättyyn tämän sopimuksen voimaantulopäivään mennessä, voi tehdä sen ainoastaan kyseistä päivää seuraavan 12 kuukauden kuluessa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 6 kohdan määräyksiä.

Näiden valtioiden osalta tätä sopimusta sovelletaan näiden menettelyjen loppuun saatamista seuraavan toisen kuukauden ensimmäisestä päivästä. Nämä valtiot tunnustavat kaikkien niiden tämän sopimuksen täytäntöönpanotoimenpiteiden pätevyyden, jotka on toteutettu tämän sopimuksen voimaantulopäivän jälkeen.

5. Tämän sopimuksen nojalla perustettujen yhteisten toimielinten työjärjestyksissä on määrättävä, millä ehdoilla 4 kohdassa tarkoitettujen allekirjoittajavaltioiden edustajat voivat osallistua tarkkailijoina näiden toimielinten toimintaan.

6. Ministerineuvosto voi päättää erityistuen myöntämisestä sellaisille AKT-valtioille, jotka ovat allekirjoittaneet aikaisemman AKT-EY-yleissopimuksen, mutta jotka eivät normaalin hallintorakenteen puuttumisen takia ole voineet allekirjoittaa tai ratifioida tätä sopimusta. Tämä tuki voi koskea instituutioiden kehittämistä sekä talouden ja yhteiskunnan kehittämiseen liittyviä toimia. Huomiota

kiinnitetään erityisesti kaikkein huono-osaisimpien väestöryhmien tarpeisiin. Tällaiset valtiot voivat saada rahoitusta tämän sopimuksen neljännen osan mukaisista rahoitusyhteistyön ja teknisen yhteistyön varoista.

Edellä esitetyn 4 kohdan määräyksistä poiketen tällaiset sopimuksen allekirjoittajavaltiot voivat saattaa ratifiointimenettelyn päätökseen kahdentoista kuukauden kuluessa hallintorakenteiden palauttamisesta. Asianomaiset valtiot, jotka eivät ole allekirjoittaneet eivätkä ratifioineet sopimusta, voivat liittyä siihen 94 artiklassa määrätyn liittymismenettelyn mukaisesti.

94 ARTIKLA

Liittyminen

1. Tähän sopimukseen liittymistä koskeva hakemus, jonka tekee itsenäinen valtio, joka rakenteellisilta piirteiltään sekä taloudelliselta ja yhteiskunnalliselta tilanteeltaan vastaa AKT-valtioita, esitetään ministerineuvostolle.

Jos ministerineuvosto hyväksyy hakemuksen, asianomainen valtio liittyy tähän sopimukseen tallettamalla liittymisasiakirjan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön, joka toimittaa oikeaksi todistetun jäljennöksen AKT-valtioiden sihteeristölle ja ilmoittaa siitä jäsenvaltioille. Ministerineuvosto voi päättää tarpeellisista muutosten tekemisestä.

Kyseisellä valtiolla on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin AKT-valtioilla. Liittyminen ei saa vahingoittaa tämän sopimuksen allekirjoittaneille AKT-valtioille kehitysrahoitusyhteistyötä koskevista määräyksistä johtuvia etuja.

Ministerineuvosto voi määrätä yksittäisen valtion liittymisen ehdoista ja erityisjärjestelyistä erityispöytäkirjassa, joka on erottamaton osa sopimusta.

2. Ministerineuvostolle ilmoitetaan kaikista kolmansien maiden hakemuksista liittyä jä-

seneksi AKT-valtioista koostuviin talousryhmittymiin.

3. Ministerineuvostolle ilmoitetaan kaikista kolmansien maiden hakemuksista liittyä jäseneksi Euroopan unioniin.

Unionin ja hakijavaltion välisten neuvotte-
lujen aikana yhteisö ilmoittaa AKT-valtioille kaikki asiaankuuluvat tiedot, ja AKT-valtiot puolestaan ilmoittavat yhteisölle omat näkökantansa, jotta ne voidaan ottaa täysin huomioon. Yhteisö ilmoittaa AKT-sihteeristölle liittymisistä Euroopan unioniin.

Euroopan unionin uusista jäsenvaltioista tulee tämän sopimuksen osapuolia liittymispäivästä lähtien liittymisasiakirjaan sisältyvän lausekkeen perusteella. Jos unionin liittymisasiakirjassa ei määrätä jäsenvaltion ilman eri toimenpiteitä tapahtuvasta liittymisestä tähän sopimukseen, kyseinen jäsenvaltio liittyy siihen tallettamalla liittymisasiakirjan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön, joka toimittaa oikeaksi todistetun jäljennöksen AKT-sihteeristölle ja ilmoittaa asiasta jäsenvaltioille.

Osapuolet tarkastelevat uusien jäsenvaltioiden sopimukseen liittymisen vaikutuksia. Ministerineuvosto voi päättää tarvittavista siirtymävaiheen toimista tai muutoksista.

95 ARTIKLA

Sopimuksen kesto ja tarkistuslauseke

1. Tämä sopimus tehdään kahdeksikymmeneksi vuodeksi 1 päivästä maaliskuuta 2000.

2. Rahoituspöytäkirjat vahvistetaan kutakin viisivuotiskautta varten.

3. Viimeistään 12 kuukautta ennen ensimmäisen viisivuotiskauden päättymistä yhteisö ja jäsenvaltiot toisaalta ja AKT-valtiot toisaalta ilmoittavat toiselle osapuolelle, mitä määräyksiä ne haluavat tarkistaa sopimuksen mahdollista muuttamista varten. Tätä ei kui-

tenkaan sovelleta talouteen ja kauppaan liittyvää yhteistyötä koskeviin määräyksiin, joita koskee erillinen tarkistusmenettely. Tämän määräajan estämättä, jos toinen osapuoli pyytää sopimuksen määräysten tarkistamista, toisella osapuolella on kaksi kuukautta aikaa pyytää, että tämä tarkistus laajennetaan koskemaan myös muita alkuperäisen pyynnön kohteena oleviin määräyksiin liittyviä määräyksiä.

Osapuolet aloittavat kymmenen kuukautta ennen tämän viisivuotiskauden päättymistä neuvottelut niihin määräyksiin mahdollisesti tehtävien muutosten tutkimiseksi, joihin ilmoitus kohdistuu.

Sopimuksen 93 artiklaa sovelletaan myös tehtyihin muutoksiin.

Ministerineuvosto hyväksyy muutettuihin määräyksiin liittyvät siirtymävaiheen toimenpiteet, joita mahdollisesti tarvitaan ennen muutettujen määräysten voimaantuloa.

4. Osapuolet aloittavat 18 kuukautta ennen koko sopimuskauden päättymistä neuvottelut tutkiakseen määräyksiä, jotka sen jälkeen säätelevät niiden suhteita.

Ministerineuvosto hyväksyy siirtymävaiheen toimenpiteet, joita mahdollisesti tarvitaan ennen kuin uusi sopimus on tullut voimaan.

96 ARTIKLA

Olennaiset osat: neuvottelumenettely ja aiheelliset toimenpiteet, jotka liittyvät ihmisoikeuksiin sekä demokratian ja oikeusvaltion periaatteeseen

1. Tässä artiklassa käsitteellä 'osapuoli' tarkoitetaan toisaalta yhteisöä ja Euroopan unionin jäsenvaltioita ja toisaalta kutakin AKT-valtiota.

2. a) Jos osapuolten välillä säännöllisesti käytävästä poliittisesta vuoropuhelusta huolimatta jokin osapuoli katsoo, että toinen osapuoli ei ole täyttänyt velvoitetta, joka liittyy 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen ih-

misoikeuksien sekä demokratian ja oikeusvaltion periaatteen kunnioittamiseen, sen on, paitsi erityisen kiireellisissä tapauksissa, toimitettava toiselle osapuolelle ja ministerineuvostolle tiedot, joita tarvitaan perusteellisen selvityksen tekemiseen tilanteesta osapuolten hyväksymän ratkaisun löytämiseksi. Tätä tarkoitusta varten osapuoli kutsuu toisen osapuolen neuvotteluihin, joissa keskitytään toimenpiteisiin, joihin asianomainen osapuoli on ryhtynyt tai aikoo ryhtyä tilanteen korjaamiseksi.

Neuvottelut käydään tasolla ja kokoonpanossa, joka katsotaan soveliaimmaksi sopivan ratkaisun löytämistä varten.

Neuvottelut on aloitettava 15 päivää kutsun jälkeen ja ne jatkuvat rikkomuksen luonteen ja vakavuuden mukaan määräytyvän yhteisesti sovitun ajan. Neuvottelut eivät missään tapauksessa saa kestää 60 päivää kauemmin.

Jos neuvottelut eivät johda molempien osapuolten hyväksymään ratkaisuun, jos osapuoli kieltäytyy neuvotteluista tai jos kyse on erityisen kiireellisestä tapauksesta, voidaan toteuttaa aiheelliset toimenpiteet. Nämä toimenpiteet lopetetaan heti, kun niiden toteuttamisen syyt ovat poistuneet.

b) Käsitteellä 'erityisen kiireellinen tapaus' tarkoitetaan poikkeuksellisia tilanteita, joissa jotakin 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua olennaista osaa rikotaan erityisen räikeästi ja joka edellyttää välitöntä toimintaa.

Osapuolen, joka turvautuu erityisen kiireellisen tilanteen mukaiseen menettelyyn, on ilmoitettava siitä erikseen toiselle osapuolelle ja ministerineuvostolle, paitsi jos sillä ei ole tähän aikaa.

c) Tässä artiklassa 'aiheellisilla toimenpiteillä' tarkoitetaan toimenpiteitä, jotka ovat kansainvälisen oikeuden mukaisia ja oikeassa suhteessa rikkomukseen. Näitä toimenpiteitä valittaessa etusijalle on asetettava ne, jotka vähiten haittaavat tämän sopimuksen soveltamista. Sopimuksen soveltamista jättämistä pidetään viimeisenä keinona.

Toimenpiteistä, joihin ryhdytään erityisen kiireellisissä tapauksissa, on ilmoitettava viipymättä toiselle osapuolelle ja ministerineuvostolle. Kyseisen osapuolen pyynnöstä voidaan sitten käynnistää neuvottelut tilanteen perusteelliseksi selvittämiseksi ja ratkaisujen löytämiseksi mahdollisuuksien mukaan. Nämä neuvottelut käydään a alakohdan toisen ja kolmannen alakohdan mukaisesti.

97 ARTIKLA

Korruptiota koskeva neuvottelumenettely ja aiheelliset toimenpiteet

1. Osapuolet katsovat, että kun yhteisö myöntää merkittävää rahoitustukea talouteen liittyville ja toimialakohtaisille politiikoille ja ohjelmille, olisi vakavissa korruptiotapauksissa käynnistettävä neuvottelut osapuolten välillä.

2. Tällaisissa tapauksissa kumpi tahansa osapuoli voi kutsua toisen neuvotteluihin. Neuvottelut on aloitettava viimeistään 21 päivän kuluttua kutsusta, ja ne saavat kestää enintään 60 päivää.

3. Jos neuvottelut eivät johda molempien osapuolten hyväksyttävissä olevaan ratkaisuun tai jos toinen osapuoli kieltäytyy neuvotteluista, osapuolet toteuttavat aiheelliset toimenpiteet. Kaikissa tapauksissa on ennen muuta sen osapuolen, jossa korruptiotapauksia on ilmennyt, tehtävänä toteuttaa toimenpiteet tilanteen korjaamiseksi välittömästi.

Kummankin osapuolen toimenpiteiden on oltava oikeassa suhteessa tilanteen vakavuuteen. Näitä toimenpiteitä valittaessa etusijalle on asetettava ne, jotka vähiten haittaavat tämän sopimuksen soveltamista. Sopimuksen soveltamatta jättämistä pidetään viimeisenä keinona.

4. Tässä artiklassa käsitteellä 'osapuoli' tarkoitetaan toisaalta yhteisöä ja Euroopan unionin jäsenvaltioita ja toisaalta kutakin AKT-valtiota.

98 ARTIKLA

Riitojen ratkaisu

1. Tämän sopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevat riidat toisaalta yhden tai useamman jäsenvaltion tai yhteisön sekä toisaalta yhden tai useamman AKT-valtion välillä viedään ministerineuvoston ratkaistaviksi.

Ministerineuvoston kokousten välillä tällaiset riidat viedään suurlähettiläskomitean ratkaistaviksi.

2. a) Jos ministerineuvosto ei onnistu ratkaisemaan riitaa, jompikumpi osapuoli voi pyytää sen ratkaisemista välimiesmenettelyssä. Tätä varten kukin osapuoli nimeää välimiehen 30 päivän kuluessa välimiesmenettelyä koskevan pyynnön tekemisestä. Jos välimiestä ei nimetä, kumpikin osapuoli voi pyytää Pysyvän välitystuomioistuimen pääsihteeria nimeämään toisen välimiehen.

b) Kaksi välimiestä nimeävät puolestaan kolmannen välimiehen 30 päivän kuluessa. Jos tätä välimiestä ei nimetä, kumpikin osapuoli voi pyytää Pysyvän välitystuomioistuimen pääsihteeria nimeämään kolmannen välimiehen.

c) Jolleivät välimiehet toisin päättä, sovelletaan menettelyä, josta on säädetty Kansainvälisten järjestöjen ja valtioiden asioita käsittelevän pysyvän välitystuomioistuimen valinnanvaraista välitysmenettelyä koskevassa toimintaohjeessa. Välimiesten päätökset on tehtävä äänten enemmistöllä kolmen kuukauden kuluessa.

d) Kunkin riidan osapuolen on toteutettava välimiesten päätösten täytäntöönpanon edellyttämät toimenpiteet.

e) Tämän menettelyn soveltamisen osalta yhteisöä ja sen jäsenvaltioita pidetään yhtenä riidan osapuolena.

99 ARTIKLA

Irtisanomislauseke

Yhteisö ja sen jäsenvaltiot voivat irtisanoa tämän sopimuksen kunkin AKT-valtion osalta ja kukin AKT-valtio yhteisön ja sen jäsenvaltioiden osalta ilmoittamalla asiasta kuusi kuukautta edeltäkäsin.

100 ARTIKLA

Tekstien asema

Tähän sopimukseen liitetyt pöytäkirjat ja liitteet ovat sopimuksen erottamaton osa.

Ministerineuvosto voi tarkistaa, tarkastella uudelleen ja/tai muuttaa liitteitä II, III, IV ja VI kehitysrahoitusyhteistyön AKT-EY-komitean suosituksen perusteella.

Tämä sopimus, joka on laadittu kahtena kappaleena englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, portugalin, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kielellä kaikkien näiden tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön sekä AKT-valtioiden sihteeristön arkistoon. Näistä kumpikin toimittaa oikeaksi todistetun jäljennöksen kunkin allekirjoittajavaltion hallitukselle.

JULKAISIJA: OIKEUSMINISTERIÖ

N:o 68—69, 6 ½ arkkia

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2005

EDITA PUBLISHING OY, PÄÄTOIMITTAJA JARI LINHALA

ISSN 1238-2361